

XIX. YÜZYILIN İLK YARISINDA BALIKESİR VE ÇEVRESİNDEKİ KARAKEÇİLİLER

Yrd. Doç. Dr. Nahide ŞİMŞİR*

Öz

Makalemizde Başbakanlık Osmanlı Arşivi Nüfus Defterleri arasında 1237 numarada bulunan Nüfus ve iskân defteri hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Bu deftere göre Balıkesir merkez, İvrindi, Edremit, Ayazmend, Ilıca-i Bergama, Sındırgı, Bigadiç ve Kepsut'ta bulunan Karakeçili Yörüklerince meskûn köyler ve yayladıkları yaylalar ile nüfus miktarları tablo ve grafikler yardımıyla ile açıklanmıştır. Çalışmada XIX. yüzyılın ilk yarısında Balıkesir ve çevresindeki Karakeçililer, nüfus, kışlak ve yaylakları, yaylak ve kışlak arasındaki mesafe hakkında Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan vesikalardan istifade edilmek suretiyle bilgi verilecektir. Özellikle Karakeçililer yerleşik olarak hangi köylerde ve hangi Yörük grupları ile birlikte iskân edildikleri gün ışığına çıkarılacaktır.

Anahtar kelimeler: Karakeçili, Köyler, Yaylalar, Osmanlı Arşivi, Nüfus Defterleri.

The Karakeçili Nomads Around Balıkesir in First Half 19th Century

Abstract

In this article, it is informed shortly about the 1237 numbered population and settlement record among the population records at the Prime Minister's Ottoman Archive. According to that record, it is clarified the villages and uplands Karakeçili Nomads in Balıkesir, İvrindi, Edremit, Ayazmend, Ilıca-i Bergama, Sındırgı, Bigadiç and Kepsut rotated and its population numbers with the help of graphical tables. In this work, it is informed about the Karakeçili nomads around Balıkesir in first half of the 19th century, their population, *kışlaks* and *yaylaks*, and the distance between their *kışlaks* and *yaylaks* by means of the documents in the Prime Ministiral Ottoman Archive. Especially it is revealed what villages the Karakeçili nomads settled in and what other nomadic groups joined them.

Keywords: Karakeçili, Villages, Uplands, Prime Minister's Ottoman Archive, population and settlement records.

Giriş

Tanzimattan sonra aşiretler içinde yeni mülki teşkilât uygulamasına geçilmiştir. Ankara, Sivas, Konya ve Karesi sancaklarında bulunan Kıldonlu, Tabanlı, Boynuinceli ve Yeniil gibi aşiretler müstakil muhassıllık haline

---

* Balıkesir Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, nahidesimsir@gmail.com

konulmuş ve eyâlet müşirlerinin nezaretleri altına alınmaları plânlanmıştır. Bu amaçla Balıkesir ve çevresinde de sayımlar yapılmıştır.

1849 -1871 yılları arasında Karesi livasında nüfus sayımları yapılmış olan Aşiret-i Haremeyn nam-ı diğer Kıldonlu ve sair otuz dört¹ cemaat ile Giresun Yörükleri bulunmaktadır².

Makalemize esas teşkil eden BOA.NFS.d 01237 Nüfus ve İskân Defteri'ni tanıttıktan sonra, defterin hazırlanma sebebi olan 1841-1842 Karasi İskânını, Balıkesir abahanelerine yün temin eden Yörükler ve bunların bir teşkilât dahilinde anılmasına sebep olan Kıldonlular genel şemsiyesi altında anılan Karakeçililer üzerinde durulmuştur. Defterdeki bilgilerin bir kısmı kullanılmak suretiyle, XVII. Türk Tarih Kongresi'nde, Kıldonlu Yörük grubu hakkında bilgi verilmiş idi³. Yörükler için kurulan köyler ile yerleşik nüfusun (manavların) bilgilerini mukayese ve tahlile geçmeden evvel, Balıkesir'de aba, abacılık, Yörükler, Karakeçililer ve Kıldonlular arasındaki bağlantı açıklanmaya çalışılmıştır. Balıkesir merkez, İvrindi, Edremit, Ayazmend, Ilıca-i Bergama, Sındırgı, Bigadiç ve Kepsut'ta Karakeçililer ile meskûn köyler, bu köylerdeki diğer Yörük cemaatleri ve yaylaları hakkında bilgi verilmek suretiyle, konuya açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Balıkesir Abahanesine Bağlı Kıldonlu ve Diğer Otuzaltı Cemaatin 1237 Numaralı İskân ve Nüfus Defteri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Nüfus Defterleri arasında, 1237 numarada bulunan defter 314 varak olup, son kısmı eksiktir. Defterin başında ve sonunda tarih bilgisi bulunmamakla birlikte, 199a numaralı sayfanın derkenar kısmında "... *elli yedi (12)57 senesi bâ-emr-i âli cemaat-i mezkûreden tefrik olunarak tekke-i merkûmeye merbût olub virgü ve yaylak ve kışlâkiyelerin Şeyhi Hüseyin Azmi Efendi tarafından ahz olunmakta idiğü...*" şeklindeki Gelibolu Mevlevihanesi ile ilgili kayıttan defterin H.1257 M.1841/42 yılına tarihlendiği anlaşılmaktadır⁴. Biz defterin Yağcıbedirli⁵ Yörük grubu ile ilgili kısmında bu tarihin sadece tahmine dayalı bir tarih olduğunu ve bu tarihe isabet eden yıllarda devletin aşiretleri iskân çalışmalarının bulunduğunu izah etmiş idik. Esasen muhtelif kaynaklarda bu tarihlerden itibaren başlayan iskân işinin, Ahmet Vefik Paşa'nın Bursa valiliği yıllarında yani 1863-1864'lerde nihayetlendiği yönünde bilgiler

¹ Bu sayı BOA. NFS.d 01237'de de 36 olarak ifade edilmiştir.

² Günay, Selçuk, "XIX. Yüzyılda Osmanlı Devleti Mülki Yapısında Aşiretler", *Osmanlı*, IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s.191.

³ Bu defterin esas alınarak Balıkesir ve çevresinde yaşayan Kıldonlular ile ilgili olarak bakınız: Şimşir, Nahide, "XIX. Yüzyılda Balıkesir Abahanesine Bağlı Karasi Livasındaki Kıldonlu Aşireti'nin Coğrafik Ve Demografik Özellikleri", 15 -17 Eylül 2014'de düzenlenen XVII. Türk Tarih Kongresi'nde sunulmuş olan bildiri (Baskıda).

⁴ BOA.NFS.01237,s.199a.

⁵ Şimşir, Nahide, "XIX. Yüzyıl Yağcıbedirli Yörüklerinin Demografik ve Coğrafi Özellikleri", *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, II/5 Mayıs 2015, s.124 -147.

mevcuttur. Bizim de Edremit üzerindeki araştırmalarımızda⁶, Edremit Kazası'nda iskân edilen konar-göçerler ile ilgili Başbakanlık Osmanlı Arşivi Nüfus Defterleri arasında, 1863 tarihli Edremit Kazası'ndaki bütün iskâna tabi olan konar-göçer cemaatleri (Kırlıkubaş, Kıldonlu, Bırnar, Söğüdü, Kaşıkçı, Tahtacı gibi) havâ bir defter tespit ettik⁷.

7 Cemazievvel 1280 (21.10. 1863) tarihli ve 01304 numaralı Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Nüfus Defterleri arasında bulunan defter padişah emriyle 2. İstihkâm Alayı Miralay Hafız Hüseyin Beyefendi ve yoklama kâtiplerinden İbrahim Efendi'nin görevlendirilmesi ile hazırlanmıştır⁸. Defterin yazım usulü 1237 numaralı defterden farklı olmakla beraber 1863'lerde bir konar-göçer taife üzerinde bir nüfus sayımı olduğunu göstermesi yönünden önemlidir. Ancak NFS.d 1237'de Balıkesir ve çevresinin yani Edremit dahil sayıldığı düşünülürse, bu iki defterin aynı tarihlerde düzenlenmiş olması pek mantıklı görünmemekle beraber, 1863/64'te konar-göçerlerin sayıldığı, NFS.d 01237 numaralı defterin eksik olması ve tarih kısmının bulunmaması bir vakı'adır. Zaten bizim NFS.d 01237 numaralı defter ile ilgili verdiğimiz 1841/42 tarihi tahmini bir tarihtir⁹.

Makalemizde sadece Karasi livasında bulunan Karakeçili aşiretine ait bilgiler değerlendirilmiş olmakla birlikte, 1237 numaralı iskân ve nüfus defterindeki Karasi livasındaki bütün cemaatler ile ilgili bilgiler de okunup, yeri

⁶ Bu husustaki son çalışmamız için Bakınız. S.Şimşir -N.Şimşir, "Arşiv Vesikâlarına Göre XIX. Ve XX. Yy. Başlarında Edremit Tahtacıları", 2. Uluslar arası Hacı Bektaş Veli Hoşgörü Sempozyumu 8 -10 Ekim 2015, Nevşehir.

⁷ BOA.NFS.d 1304, 1a.

⁸ BOA.NFS.d 01304,110.

⁹ 1863 tarihli BOA.NFS.d 01304 numaralı defterdeki Edremit ile ilgili bilgiler ile BOA.NFS.d 01237 numaralı defterdeki Edremit ile ilgili bilgileri karşılaştırmak suretiyle bir tarih tahmin edebilmek çalışmalarımız ise devam etmektedir. Bu çalışmalarımıza göre 1304 tarihli defter kesinlikle 1237 numaralı defterden daha sonra hazırlanmıştır. Çünkü BOA.NFS.d 01237, s.60a'da "İsaoğluderisinde iskande Kıldonlu cemaatinden sadece bir kişi (Kabakoğlu orta boylu açık kaşlı kara gözlü kara bıyıklı Ali veled-i Veli sin 30" sayılmıştır. Oysa BOA.NFS.d 01304, s. 67b, "İskân-ı mezkûr an cemaat-i Kıldonlu adı altında Hane 1 numara 1'de Kabakoğlu uzunca boylu kara sakallı Ali b. Veli tevellüd 1238 (M. 1822) ve iki oğlu yani "oğlu sagir Halil b. Ali tevellüd 1269 (1852-53)" ve " diğher oğlu Mustafa b. Ali tevellüd 1278 (1861 -62)" . Yani 1304 numaralı defter hazırlandığında Kabakoğlu Ali b.Veli 41 yaşında (yani 1863'te), 1237 numaralı defterde ise Kabakoğlu Ali veled-i Veli'nin 30 yaşında olduğu yazıldığına göre bu sayım 1863'den 11 sene önce yapılmış (muhtemelen 1852) gibi görünüyor. Ancak maalesef Edremit ile ilgili diğer kıyaslamalarımızda sabit bir rakam elde edemedik. Nüfus bilgileri arasında boy, lakaplarda maalesef her zaman tutarlı değil. O sebeple bu yolla 1237 numaralı defterin tarihini net bir şekilde tespit maalesef edemedik. Sözgelimi 1237 numaralı defterin 68a'da Kaşıkçı cemaatinden Musaoğlu sabi Halil 1 yaşında, 1304 numaralı defterde 1255/M. 1839-40 doğumlu olduğu yani 1864'lerde 23-24 yaşında, o zaman 1237 numaralı defterin tarihi 1840/41 gibi tahmin ediliyor. 1304 numaralı defterde 47a'da Hacı Halil b. Nasuh 1214 /1799-1800 doğumlu yazılmış, 1237 numaralı defterde Hacı Halil veled-i Nasuh 62 yaşında

geldikçe Karakeçili cemaatiyle kıyaslanmıştır¹⁰. Defterin 1-188 varaklık kısmı Karasi livasına bağlı Balıkesir (bn2-18a), İvrindi (18a-42a), Balya (42b-55a), Edremid (59a-75a), Kemer Edremid (75ab-88a), Ayazmend der nahiye-i Armudabad (89b-96ab), Ayazmend (97a-114b), Ayazmend der nahiye-i Çandarlı (114b-119ab), Kozak (120ab-121b), Bergama (122ab-126b), Ilıca-i Bergama (126b-134b), Soma(135ab-139a), Başgeleme (139b-143a), Sındırgı (143a-151b), Bigadiç (152a-152b), Kepsut (152b-169a), Fart (169a-174a), Manyas (174a-180b) ve Gönen (181a-188b) gibi kazalarda aittir. Defterde sözü edilen kazalarda bulunan cemaatlere mensup erkekler hane ve şahıs numarası gözetilmek suretiyle, eşkâl, isim ve yaşlarıyla birlikte kaydedilmişlerdir. Cemaatlerin büyük bir kısmının yanına iskân yerleri ile birlikte, yaylakları ve yaylakların iskân mahallerine mesafeleri de ilâve edilmiştir¹¹.

Defterin ilk sayfası “Osmanlı ülkesinde konar-göçer bütün aşiretlerin kışlak yerlerine iskânı hakkındaki padişah fermanına uygun olarak Balıkesir abahanesine bağlı olan Karasi, Biga, Hüdavendigâr, Kütahya, Saruhan ve Eskişehir sancaklarında yerleşik ve konar göçer bulunan Kıldonlu ve ona bağlı Haremeyn aşireti tâbir olunan 36 kalem cemaat, aşiretler hakkındaki padişah fermanı ile kararlaştırılmış olan iskân nizâm ve şartlarının tatbikine ve eşkâl ve isimleriyle, iskân mahalleri, hane sayıları ve nüfuslarının defteridir” ibâresiyle başlamaktadır¹². Bu bilgi bize defterin Balıkesir Abahanesine bağlı olan Karasi, Biga, Hüdavendigâr, Kütahya, Saruhan ve Eskişehir sancaklarında sözü edilen bu tarihe kadar yerleşmiş veya konar-göçer durumda bulunan cemaatlerin kışlaklarında yerleştirilmesi, nüfus sayımlarının ve yaylak bilgilerinin kaydedilmesi amacıyla hazırlanmış olduğunu göstermektedir. Biz Balıkesir ve çevresinde 1237 numaralı defterde yazılmış olan Yörüklerin kışlak ve yaylaklarını, bağlı oldukları kazadaki yerli “manav” köylerinin yakın tarihli nüfus defteriyle kıyaslamak suretiyle, yöredeki manav ve Yörük köylerinin birbirinden bağımsız, müstakil köyler olduğunu aşağıda delilleriyle birlikte ortaya çıkardık.

1237 numaralı İskân ve Nüfus defteride 1841/42 yılı itibarıyla kışlak ve yaylakları, nüfus bilgileri söz konusu olan aşiret ve cemaatlerin iskân durumu bu tarihle sınırlı kalmamıştır. Bilhassa yüzyılın ikinci yarısında, Ahmet Vefik Paşa'nın denetimde Yörükler büyük oranda iskân edilmişlerdir¹³.

Hicri 1257/Milâdi 1841-1842 Karasi İskânı

¹⁰ Kıldonlu ve ona bağlı 36 cemaatin nüfus, hane, yaylak ve kışlak bilgilerinin bütün dökümleri çıkarılmış, kitap olarak yayına hazırlanmaktadır.

¹¹ BOA.NFS.01237,s.bn2-199a.

¹² BOA.NFS.01237,s.bn2.

¹³ Bilhassa Ahmet Vefik Paşa iskânı ile ilgili sözlü bilgiler için bakınız Aydın, Ayhan, *Balıkesir'in Kimliği -1*, Balıkesir Belediyesi Yayınları No:3, Balıkesir, 2011, s.111-115.

Tanzimat Fermanı'nın ilânından sonra devlet kurumları yeni düzene uygun bir şekilde düzenlenirken, aşiretler gibi resmîleşmiş sosyal kurumlar da gözden geçirilmiştir. Çünkü göçer-evlilerin¹⁴ geleneksel idare ve hayat tarzı, yeni merkezî sisteme tamamen aykırıdır. Böylece Tanzimat reformları her geçen yıl aşiretleri daha fazla, üstelik istemedikleri biçimde etkilemiştir. Tanzimatın askerlik, vergi ve asayiş meselesi aşiretlerle doğrudan doğruya ilgili idi. Ancak sadece erkek nüfusun yazıldığı nüfus sayımı, aşiretler üzerinde başarılı şekilde uygulanamamıştır¹⁵.

Savaşlar dolayısıyla hem nüfusun hem de gelirin azalması XIX. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin aşiretlerin iskânı konusunda daha dikkatli ve plânlı davranmasına yol açmıştır. Tanzimatın müzakeresinde aşiretler hakkında açık bir hüküm olmamasına rağmen¹⁶, Tanzimat hükümetleri oldukça dikkatli bir şekilde, eski ve hali hazırdaki bazı uygulamaları yeniden değerlendirip, deneme yanılma usûlüyle ve çeşitli yöntemler kullanarak aşiretleri iskân uygulamasına devam etmişlerdir¹⁷.

Aşiretlerin iskânında askerlik meselesi kadar, mal varlıklarının tespiti de mühim bir yer işgal etmiştir. Tanzimat-ı Hayriyye'ye uygun olarak mal ve mülklerinin yazılarak, bundan böyle herkesin gücüne göre vergilendirilmesinin yeni usûlün gereği olduğu Meclis-i Vâlâca 1256 (1840) yılında karara bağlamıştır. Verginin halktan eşit biçimde toplanması ve kayba uğramadan hazineye intikâl ettirilmesinde pek çok problemlerle karşılaşmıştır. Çünkü ya aşiretlerden vergi alınmış ya da alınan vergiyi ağa ve bey takımı zimmetlerine geçirmişlerdir. Devlete verginin tam olarak teslim edildiği durumlarda bile, halktan ilâve paralar istenmiş, bunlarda hazineye intikâl etmeyerek ileri gelenlerin elinde kalmıştır. Resmî makamlarla sadece aşiret reisi irtibat içinde olduğu için, halkın olan bitenden haberi olmamıştır¹⁸.

Osmanlı Devleti bilhassa 1840 yılına kadar devam eden iskân çalışmaları, 1860'dan sonra netice vermeye başlamış, aşiretler daha ziyade eski iskân merkezlerini tercih ederek yerleşmeye başlamışlardır¹⁹. İskân hususu 1841-1842 yıllarında hükümetin gündeminden hiç düşmemiş, önceleri perakende gruplar

¹⁴ Şahin, İlhan, "Göçebeler", *Osmanlı*, IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s.133.

¹⁵ Saydam, Abdullah, XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Aşiretlerin İskânına Dair Gözlemler", *Anadolu'da ve Rumeli'de Yörükler ve Türkmenler Sempozyumu Bildirileri*, Tarsus,2000, s.220 -221; Karpat, Kemal H., *Osmanlı Nüfusu 1830 -1914*,Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s.156-160; Karpat, Kemal H., *Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler*,Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s.33.

¹⁶ Orhonlu, Cengiz, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskânı* Eren Yayıncılık İstanbul, Yay.tar. yok, s.114.

¹⁷ Özbay, Rahmi Deniz, "Tanzimat Sonrasında Akdağ Kazası'nda Afşar Türkmenlerinin İskânı(1256/1840), ", XIV. Türk Tarih Kongresi Ankara:9-13 Eylül 2002, Kongreye Sunulan Bildiriler, II/1, Ankara, 2005, s.453.

¹⁸ Saydam,Abdullah, a.g.m., s.223.

¹⁹Halaçoğlu, Yusuf, XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi, TTK Yayınevi, Ankara 1988, s.8

mahalli idarelerce iskân olunurken, daha sonra devlet tarafından geniş ölçekli iskân programları başlatılmıştır²⁰.

1842 yılında aşiretlerin yaylak ve kışlak için başka yere gitmeyerek buldukları sancak ve kazada bulunan geniş topraklarda bu ihtiyaçlarını karşılamaları şeklinde bir çözüm bulunmuştu²¹. Aşağıdaki değerlendirmesini yaptığımız NFS.d 01237 numaralı defterdeki, Balıkesir Merkez'den Bergama'ya varıncaya kadar kayıtların tamamı tarandığında, Yörüklerin yerleştikleri köyler ile yaylaklar arasında en az yarım saat en çok dört saat arasında bir mesafe bulunduğu görülmektedir²². Yani 1842 kararına uygun olarak düzenlenmiştir.

Aslında bu şekilde Yörüklerin iskâna tabi tutulmaları, XVI. Yüzyıldaki Türkmenlere merkezî hükümetin uygulamış olduğu yöntemin benzeridir. Yani yaylak ve kışlakların merkezî hükümet tarafından belirlenmesi ile göçülüp konulacak sahanın belirlenmesi ile bir mâli ve idarî düzene tabi tutulmaları söz konusu olmuştur. Böylece ordunun ve büyük şehirlerin temel ihtiyacı olan hayvan ve hayvanî ürünler sürekli bir biçimde kolayca tedarik edilmeye başlanmıştır²³.

Aşiretlerin yerleştirilmesinde o yerin müşir, kaymakam ve müdürleri idaresi altında zikr edilen sancaklardaki boş yerlere yerleştirileceklerdi. Onların iskânı için boş, terk edilmiş olan toprak ve tarlaları onlara tahsis ederek, yerleşmiş olan ahali gibi ziraat ile meşgul olmaya teşvik edilmeleri öngörülmüştür. Bu uygulamanın yapılacağı yerler olarak: Bursa, Sivas, Ankara, Konya, Aydın eyâletleri ve onlara bağlı yerler şeklinde tespit edilmiştir²⁴.

İskân edilenler arasında karşı koyanlara gerektiğinde güç kullanılması talimatı verilmiştir. Böylece iskân edilen aşiretler için müstakil köyler kurulurken, bir kısmı da mevcut köyler içine dağıtılmıştır. Bu şekilde iskân, iskân yapılan bölgenin kaza ve sancak meclisleri tarafından nezâret edilmiş ve aşiretlerin günlük diğer işleri, yerleşik diğer ahali gibi mahalle meclisleri tarafından görülmüştür²⁵. Cengiz Orhonlu Bursa ve Balıkesir çevresindeki aşiretlerin 1843-1864 tarihleri arasında yerleşmiş veya yerleşmekte olduklarının altını çizmiştir. Bu bölgede gerçekleşen iskânın daha ziyade Yund-dağı ve Nif (Mustafa Kemal Paşa) civarında yerleştiğine dikkat çekmiştir. Bu hususta bir başka kayıt bilhassa 1864-1873 yılları arasında yerleşmiş veya yerleşmek üzere

²⁰ Saydam, Abdullah, "Reformlar ve Engeller: Tanzimat Döneminde Aşiretlerin Yol Açtıkları Asayiş Problemleri", *Osmanlı*, IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s.186.

²¹ Orhonlu, *Aşiretlerin İskânı*, s.114.

²² BOA.NFS.d 01237 muhtelif sayfalar.

²³ Türkmenlerin bu yöntemle iskânı için Gündüz, Tufan, *Anadolu'da Türkmen Aşiretleri "Bozulmuş Türkmenleri 1540 -1640"*, Ankara, 1997,s.41.

²⁴ Orhonlu, *Aşiretlerin İskânı*, s.114.

²⁵ Orhonlu, *Aşiretlerin İskânı*, s.115.

olan oymak sayısının 39 civarında olduğudur²⁶. 1863 tarihli Edremit'e ait BOA.NFS.d 01304 numaralı nüfus ve iskân defteri bu bilgileri teyid etmektedir.

1858 -1864 yılları arasında Balıkesir bölgesinde özellikle Edremit ve Bergama'da yaşayan aşiretler köy haline gelmek üzere olan yerleşim birimleri oluşturmuşlardır. Karasi bölgesindeki aşiretlerin başlıcaları Akçakoyunlu, Burhanlı, Caferli, Çepni, Hardal, Karakeçili, Kılaz, Kubaş, Söğütlü, Yayı (Yağcı) Bedir aşiretleridir. Bunlar köyler oluşturacak biçimde parçalara ayrılıp, Karasi bölgesinde yayılmışlardır. Sözgelimi Kubaş aşireti 28 küçük parça halinde, Karakeçili 14, Yayı (Yağcı) Bedir 15, Çepni 36, Akçakoyunlu 11 parça halinde bazen köyler civarında bazen de yaylaklarında bir süre sonra yerleşmişlerdir. Karakeçili aşiretinin bir kısmı Saruhan ve Hüdavendigâr ile diğer sâkin oldukları mahallerde 1843'te iskân edilmişlerdir. Ahmet Vefik Paşa, Karasi ve Hüdavendigâr havalisindeki aşiretlerin iskânını idare etmiştir²⁷. Kubaş aşireti Edremit civarı, Kılaz aşireti de Burhaniye ve Kemer Edremit arasında bulunan Madra Dağı eteklerinde 18 adet köyde bulunuyordu²⁸. Bu aşiretler Edremit'in kuzeyinden doğusu ve güney batısından doğuya doğru uzanan Madra, Musluk, Kazdağı, Atyakası, Hisardağı, Eybekdağı yamaçlarında yerleşmişlerdir²⁹. Belgelerden takip edebildiğimiz kadarıyla, 1863 tarihinde Edremit bölgesinde on dokuz farklı iskân bölgesinde Kirlikubaş, Kıldonlu, Burnar, Söğüdü, Kaşıkçı, İnciklü ve Tahtacı cemaatleri iskân edilmişlerdir³⁰.

Balıkesir Abahanesi'ne Yün Temin Eden Yörük Cemaatleri ve Karakeçililer

Osmanlı Devleti'nde XIX. Yüzyılda hayvancılığı üç başlık altında incelemek mümkündür. İlki yerleşiklerin yani köylülerin yapmış olduğu "küçük aile tipi işletmeciliğe" dayalı ailenin gıda ve diğer ihtiyaçları ekseninde yapılan hayvancılıktır. İkincisi Yörüklerin temel uğraş olarak yapmış oldukları hayvancılıktır ki, Osmanlı Devleti'nde genel olarak hayvansal ürünler ve hayvan gücünden istifade edilmesi, konar-göçerlerin yapmış olduğu hayvancılık neticesindedir. Üçüncü tip hayvancılık da özellikle dağ köylerinde yetersiz tarımı, desteklemek için yapılan hayvancılıktır. Türklerin umumiyetle koyun etini yakın zamana kadar tercih etmeleri sebebiyle de, daha yoğun olarak yapılan hayvancılık küçükbaş hayvancılıktır. Elbette, küçükbaş hayvan

²⁶ Gökçen, İbrahim, 16. Ve 17. Asır Sicillerine Göre Saruhan'da Yörük ve Türkmenler, İstanbul 1946, s.94-95. Edremit civarındaki konar-göçer gruplarının 1863'te yerleştikleri yukarıda ifade edilmiştir.

²⁷ Su, Kâmil, Balıkesir Civarında Yörük ve Türkmenler, Fot.li Ay Matbaası, İstanbul 1938, s.146-160.

²⁸ Şer'iyye Sicillerine dayalı olarak yapılan bu çalışma için bakınız. Balcıoğlu, Tahir Harimi, "Edremit civarında Türk Aşiretleri", II. Türk Tarih Kongresi, İstanbul 1943, 935, 936,938.

²⁹ Edremit bölgesindeki bütün Yörük aşiret ve cemaatleri, köy ve yaylakları için karşılaştırınız. BOA.NFS.d 01304 ve BOA.NFS.d 01237. Nüfus kayıt şekli farklı olan bu iki defter de, hane sayıları aynıdır. Fakat iskân edilen gruplarda ve miktarlarında değişiklikler bulunmaktadır. Her iki defterde tarafımızdan yayına hazırlanmaktadır.

³⁰ BOA.NFS.d 01304,1 - 123.

yetiştiriciliği, coğrafyanın özelliklerine göre de, koyun veya keçi olarak şekillenebiliyordu³¹.

Bizim konumuz olan Balıkesir bölgesinde ise hem eti, sütü için bilhassa askerî ve sivil ihtiyaçları karşılayan yünlü kumaşların hammaddesi olarak koyun yetiştiriciliği Yörükler arasında ilk sıradadır. Bu yünlerin temini ve eğrilip ip haline getirilmesi Yörükler tarafından gerçekleştirilmiş³², Balıkesir'deki abahanelerde de kumaş olarak dokunmuştur.

Aba

Yerli kumaş cinslerinden olan aba, kalın ve kaba bir tür yünlü kumaş olup, potur, hırka, cepken ve palto dikiminde kullanılmıştır³³. Aba denilen kumaş İslâm ülkelerinde farklılıklar göstermekle birlikte, hemen her yerde kalın yünden dokunmuştur. Aba, yünden mamul edilen kaba kumaş ve bu kumaştan üretilen üstlük elbise, hırka v.b. olarak da tanımlanmıştır³⁴.

Ezme ve kaynatma yöntemiyle yapılan abaların muhtelif çeşitleri olup, Yörük bölgelerine göre farklılık göstermekte idi. Osmanlı ülkesinde aba ve keçe, Yörük bölgelerinde geniş olarak imâl edilmiş³⁵ ve imparatorluğun her tarafında

³¹ Bilhassa XIX. Yüzyılda hayvancılık ile ilgili temettüat defterlerine dayalı çalışmalar için bakınız Yalçın, Ayhan, "Temettüat Defterlerine Göre 19. Yüzyıl Ortalarında Silifke Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı", <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/1272/14643.pdf>, s.58; Geçer, Ahmet, "Temettüat Defterlerine Göre Mu'tun Sosyal-Ekonomik ve Demografik Yapısı (1844-45)", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7/4, 2012, s.1776. http://www.turkishstudies.net/Makaleler/37168820_GecerAhmet_S-1749-1777.pdf bu iki makalede XIX. Yüzyılda hayvancılıkta küçükbaş hayvancılığın ve konar-göçer taifenin önemi üzerinde durulması itibarıyla önemlidir. Örnekler çoğaltılabilir ancak köylerde küçükbaş hayvancılığın ihtiyacı görmekten öte gitmediğine dair de bakınız Bozkurt, Nurgül, "1844-45 tarihli Temettüat Defterine Göre Kütahya Sancağı Dazkırı Kazası Evciler Köyünün Sosyal ve Ekonomik Yapısı", http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt4/sayi19_pdf/2_tarih_uluslararası/bozkurt_nurgul.pdf, s.69, söz konusu köyde 69 çiftçi olmasına rağmen sadece 3 (koyun, öküz ve sığır) çoban bulunmaktadır. Köyde büyük baş hayvancılığın yaygın, küçük baş hayvancılığın sınırlı olmasına dair bir başka örnek için bakınız Gökmen, Ertan, "XIX. Yüzyıl Ortalarında Alaşehirde Tarım ve Hayvancılık", *Gazi Akademik Bakış*, III/6, Yaz 2010, s.213; Koyun etinin XIX.yüzyıl ve XX. Yüzyılda geniş olarak tüketimi için bakınız Öztel, Muharrem, "Tanzimat Dönemi ve Sonrasında İstanbul Et Piyasasını Düzenlemek İçin Alınan Tedbirler", <http://www.kirklareli.edu.tr/download/by-files/53744098.html>, s.162.

³² "Balıkesir'de ordu için dokunan abaların yünden bükülecek iplerinin Yörükân taifesi marifetiyle hazırlanması" hakkında bakınız BOA.Cevdet Askeriyye 99/4511,13 Cemazielahir 1256 (12 Ağustos 1840) tarihli vesika. Ayrıca aşağıdaki aba ve abacılık ile ilgili bütün vesikâlarda bu konuya değinilmektedir.

³³ Koçu, Reşat Ekrem, *Türk Giyim, Kuşa ve Süslenme Sözlüğü*, Ankara, 1967, s.7.

³⁴ Pakalın, M.Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, I, M.E.B.Yay., I, İstanbul, 1983, s.1; Sertoğlu, Mithat, *Osmanlı Tarih Lûgati*, Enderun Kitabevi, İstanbul,1986, s.5.

³⁵ XVII. Yüzyılda Osmanlı Devleti'ndeki aba ve çeşitleri ile fiyatları ile ilgili olarak bakınız Küttükoğlu, Mübahat S., *Osmanlılarda Narh Müessesesi ve 1640 Tarihli Narh Defteri*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1983,s.168-170.

pazarlanmışır³⁶. Giysi sâye abaları, abadan yapılmış yapunca (tüylü külah), veya at örtüsü, dolama (bol ve uzun bir çeşit palto), kalçın (uzun aba çorap) pazarda en rağbet gören mallardandır³⁷. Eskiden cübbe, potur, hırka, kalçın ve terlik gibi çeşitli giyim eşyası yapılan aba, bazı bölgelerimizde ve Türk ülkelerinde halen kullanılmaktadır. Siyah renkli abaya kebe adı verilmiştir. İnce abadan heybe ve hurc yapılmıştır.

Türkiye’de, aba yaygın olarak bütün vücudu örtecek kadar geniş, yakasız ve kolsuz ayaklara kadar uzanan, önü açık, üste giyilen bir elbise anlamında da kullanılmışır. Aynı zamanda örme yünden yapılan ve ince olanına aba, dövme yünden olanına kepenek adı verilmiştir³⁸. XVIII. Yüzyılda Balıkesir’de yağmurluk olarak da kullanılabilen dış kapları abadan yapılmıştır³⁹.

Fot. 1. Dinklenmiş aba topu (Koyun yünün orijinal renginde dokunuyor).

XIX. Yüzyılda kurulan Asakir-i Mansure-yi Muhammediye ordusunun elbiselik kumaşlarından olan aba, büyük oranda Balıkesir’de üretilmiştir. Balıkesir’de imâl olunan 75.000 top aba için 250.000 kıyye yün kullanılmışır. Bu yünler Hüdâvendigâr, Saruhan, Karasi ve Kütahya’dan temin edilmiştir. Üretimin düştüğü yıllarda ise Batı Anadolu’daki diğer sancak ve kazalardan da yün talep edilmiştir. Balıkesir tertibi olarak geçen bu coğrafi sınır zamana ve ihtiyaca göre genişleyip, daralabiliyordu ⁴⁰. 1841’de Balıkesir Abahanesine yün

³⁶ İnalçık, Halil, *Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2008, s.65.

³⁷ İnalçık, Halil, *a.g.e.*, s.59.

³⁸ Uludağ, Süleyman, “Abâ”, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, I, İstanbul, 1988, s.4-5.

³⁹ Ünlüyol, Aynur, “XVIII. Yüzyılda Balıkesir’de Kullanılan Giyim Malzemeleri”, *I. Balıkesir Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, Balıkesir, 1999, s.357.

⁴⁰ Kütüköglü, Mübahat S., “Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye Kıyâfeti ve Malzemesinin Temini Meselesi”, *Doğumunun 100. Yılında Atatürk’e Armağan*, İstanbul, 1981, 554-55’de ; Balıkesir’de

temin eden Kıldonlu ve ona bağlı aşiretlerin yaşadığı alan Balıkesir, İvrindi, Balya, Edremid, Kemer Edremid (Burhaniye), Ayazmend (Merkez, Armutabad ve Çandarlı nahiyeleri), Kozak, Bergama (merkez ve Ilıca-i Bergama), Soma, Başgelembe, Sındırgı, Bigadiç, Kepsut, Fart, Manyas, Gönen, Biga, Hüdavendigâr, Kütahya, Saruhan, Karahisar, Uşak, Aydın, Saruhan, Salihli, Birgi, Manisa ve Eskişehir'dir⁴¹.

Balıkesir ve çevresinde öğrencilerimizle birlikte yürüttüğümüz saha araştırmalarında, Balıkesir ve çevresindeki köylerde hemen hemen her evde aba dokumasının yapıldığı sonucuna ulaştık. Sözlü kaynaklarımız Balıkesir'de abaya şayak da dendiğini, koyunun birinci kırkım yününden elde edildiğini, yıkanıp, kurutulan yünlerin didilerek, taranıp, taranan yapağuların iğ ile eğrilip inceltilip, ip haline getirilir, iğ sarılır, ipin uzunluğuna göre yere kazıklar çakılıp çözme işlemi yapılır. Daha sonra ipler güzü ve tarağa geçirilerek dokunur. Dokunan aba dinke gönderilip, iyice sıkıştırılıp günümüzdeki kaşe kumaşına benzer bir hale getirilir. Daha sonrada pantolon, ceket, yelek gibi istenen kıyafet dikilirdi⁴².

Fot. 2. Simav Taşköy'deki Dink⁴³ Bakiyesi.

Abahane

1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın lâğvından sonra kurulan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye isimli ordunun kışlık elbiselerinin aba ve şayaktan yapılması uygun bulunmuştur. Bunların ham maddesi olan yapağının alım-satımının

abahanenin 1840'lı yıllarda faaliyete ile ilgili bkz. Aydın Ayhan, "Balıkesir'de Abacılık ve Abahane", *Balıkesir 2005 Sempzyunu Tebliğler Kitabı*, Basım yer ve yıl yok, s.281-291.

⁴¹ BOA.NFS.d 01237, bn1-313b.

⁴² Zehra Konuk, 1946 Doğumlu, Kayaeli Köyü/Kepsut (Sözlü Kaynakların Işığında Balıkesir Yöresinde Keçe ve Aba, Haz. Gülcihan Altuğrul, Balıkesir, 2015 (Basılmamış lisans tezi, s.30).

⁴³ Çalışmamıza dink ile ilgili bilgi edinmemize sağladığı katkıdan dolayı İhsan Güner'e teşekkür ederim.

devlet tarafından Aydın, Saruhan, Kütahya ve Suğla sancaklarıyla Bergama kazasından temin edilmesi kararlaştırılmıştır⁴⁴.

Bilhassa Asakir-i Hassa'nın birinci, ikinci, üçüncü taburları, oluşturulan dört bölük topçuların çavuş ve erleriyle, Soğukçeşme talimhanesi'nin sabi erleri öğretmen, tercümanları ve kumandanlarına Balıkesir abasından talim elbisesi veriliyordu⁴⁵. Askerlerin kışlık elbiseleri ve talim elbiseleri için yıllık yetmişbin top abanın Balıkesir'de yaptırılabilmesi için Karasi, Biga ve çevresindeki livalardan yün tertib olunması ferman olunmuştur⁴⁶. Anadolu'da asker abasının dokunduğu merkez olan Balıkesir'de, abanın yumuşaklık ve nefâsetini temin etmek üzere, ağustos kırkımı yün⁴⁷ ile debbağ yünü karıştırılıyordu⁴⁸.

Balıkesir'de imal olunan aba ipliğini eğirmek üzere daha önce Bergama'dan Balıkesir'e ilhâk olunan Kıldonlu, Selimler, Söğüdü gibi konar-göçer taifesinden olan cemaatler, Tanzimat-ı Hayriye gereğince her gittikleri yerde müdahaleye uğramışlar ve bu sebeple perişan olduklarından, kendilerine bir ağa tayini ve işlerinin müstakil olarak onun marifetiyle idaresini rica etmişler, aba ipliğini eski fiyatıyla eğirmeleri ve memleketin düzenini bozmamaları şartıyla başlarına Yusuf Ağa tayin edilmiştir⁴⁹. Ordunun ihtiyacı olan abalar, Batı Anadolu'da Balıkesir'in yanı sıra Rumeli'de Filibe, İslimye, Kazan ve Tatarpazarcığı'ndan temin ediliyordu. Bu merkezlerin üretim kapasitesi göz önünde bulundurularak, ordu için yıllık kaç bin top üretecekleri tesbit ediliyor ve

⁴⁴ Bu sancaklarda elde edilen yapağı, yabancı devlet tüccarı ve muhtekirler tarafından, aralarında varılan anlaşma neticesi, kantar başına 4045 kuruş fiatla toplanıp İzmir'e nakl ile satılıp büyük paralar kazanılıyordu. Bu maddenin alınma devlet tekeli konduğu takdirde, kantar başına 50 kuruş verildiğinde hem sahipleri memnun kalacak , hem de 130-140 kuruşa kadar satma imkânı doğabileceğinden, bu alışverişten hayli kâr sağlanması ve böylece çuka fabrikası sermayesinin açığının kapatılabileceğine dair 1832 tarihli hüküm için Bakınız Kütükoğlu, Mübahat S., Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye Kıyafeti, s.547.

⁴⁵ BOA.Cevdet Askeriye 514/21467, H.29 Cemazielevvel 1244 (M.7 Aralık 1828) ve Cevdet Askeriye,340/14109, 8 Cemazielahir 1245 (5 Aralık 1829).

⁴⁶ BOA.Cevdet Askeriye, 178/7736, 15 Rebiülevvel 1246 (3 Eylül 1830).

⁴⁷ Asker için Balıkesir'de imâl edilecek aba için Karasi ve Bergama havalisinden ağustos kırkımı yün gönderilmesi için bakınız BOA.Cevdet Askeriye 1038/45585 , 7 Muharrem 1247 (18 Haziran 1831); Mansure ve Hassa askerlerinin kışlık elbiseleri için Balıkesir'de dokunan aba için ağustos kırkımı denen yünün Biga, Aydın, Saruhan, Karasi, Kocaeli, Denizli, Hüdavendigâr, Sığla ve Tekfurdağ'ından temini hakkında BOA.Cevdet Askeriye 515/21500 6 Zilhicce 1247 (7 Mayıs 1832) ve Asker için muhtelif yerlerden 244000 kıyye ağustos kırkımı yünün Balıkesir'e getirilmesi hakkında BOA.Cevdet Askeriye 499/20862 (13 Cemazielevvel 1254 (4 Ağustos 1838) vesikalarda "ağustos kırkımı yün" özellikle talep edilmiştir.

⁴⁸ Koyunlar genelde yılda bir kez kırılırken, Batı Anadolu'da yaz sonu veya sonbahar başında da bir kez kırılıyordu. Bütün kış hayvanın üzerinde kalan yün gömlek halinde çıkıyor buna yapağı deniyor, ikinci kırkımda veya kesilmiş hayvan derilerinden elde edilene yün deniyordu. Kesilmiş hayvan derisinden elde edilen yün, debbağlardan kimyevi işlem gördükten sonra alındığı için debbağ yünü de denmektedir. Bu yün hem canlı hayvan yünü olmaması hem de kimyevi işlem görmesi sebebiyle serttir. Bundan yumuşak kumaş elde edilmesi mümkün olmamaktadır. Kütükoğlu, Mübahat S., Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye Kıyafeti, s.554.

⁴⁹ BOA.C.D.H. 229/11424 29 Zilhicce 1257 (12 Ocak 1842) tarihli Ferman.

bunların en uygun fiatla toplanıp İstanbul'a gönderilmesi veya civarda bulunan askere ulaştırılmasıyla genellikle voyvodalar bazı hallerde ise kaymakamlar görevlendiriliyordu⁵⁰.

Balıkesir Kaymakamı Şerif Ağa uzun süre burada mütesellim olarak görev yaptığı için aba işinden anlayacağı düşünülerek, kaymakam tayin edilmiş, ancak onun İstanbul'a gönderdiği abanın mâliyeti ve kalitesi beğenilmeyip, daha ucuza imâl edecek Mehmed Bey kaymakam atanmıştır⁵¹. Şerif Ağa'nın görevden alınma sebebi, aşiret müdürü olan kardeşi ile anlaşıp birlikte haksız kazanç yoluna sapmaları, dayanıksız abaların topunu 43 kuruş 14 para gibi yüksek fiata mâl etmeleridir. Bu hâl durumu araştırmak için gönderilen Binbaşı Ahmed Efendi tarafından mahallinde tetkik edilerek öğrenilmiş, numunelik abayı 38 kuruşa mâl eden Mehmed Bey'e verilmiştir⁵². Tanzimat ile beraber konar-göçer aşiretler içinde yeni mülkî teşkilât tatbik edilerek, Ankara, Sivas, Konya, Karasi sancaklarında bazı aşiretler müstakil muhassıllık haline getirilmiş, aşiretler için köyler kurulmuş veya mevcut köyler iskâna açılmıştır⁵³. 1854-1864 yılları arasında Balıkesir, Edremit ve Bergama'da yaşayan aşiretler için kırka yakın iskân yeri kurulmuş, bazı aşiretler köy teşkil edecek şekilde parçalanarak değişik bölgelere dağıtılmıştır. Bölgedeki Karakeçili aşiretleri de bu amaçla 14 parça halinde yerleştirilmiştir⁵⁴. 1843/1844 yıllarında buldukları Saruhan (Manisa) ve Bursa (Hüdavendigar)'ya ve diğer sakin oldukları yerlere yerleştirilen Karakeçililer, 1866 yılında Ahmet Vefik Paşa'nın marifetiyle alınan karar gereği, aşiretlerin Balıkesir'den "fekk"ini yani çıkarılmasını ve buldukları kazalara dâhil edilmesini sağladığı gibi, "beylik" ünvanını da lağvetmiştir⁵⁵.

Bu tarihlerde diğer aşiretler ile birlikte asker için lazım olan aba ve diğer dokumaların üretim maksadıyla Balıkesir'dekurulu "abahane"lerin ipi ve yününü temin eden Karakeçililer zaman zaman işlerini aksatmamaları konusunda uyarılmış ve aksamalardan aşiret beyleri sorumlu tutulmuştur. Bu tür bir Buyrultu'da Karakeçili aşiret beylerinin Ertuğrul Gazi'yle beraber bu bölgeye gelen aşiret reislerinin neslinden oldukları belirtilmiş, buna rağmen Karakeçililer Balıkesir'den alınıp, Eskişehir ve civarında iskâna tabi tutulmuşlardır⁵⁶. Aşağıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere 1237 numaralı

⁵⁰ Kütükoğlu, Mübahat S., *Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye Kıyafeti*, s.550.

⁵¹ BOA.Cevdet Askeriye 124/5539, 21 Muharrem 1259 (21 Şubat 1843).

⁵² BOA.Cevdet Askeriye 124/5539, 21 Muharrem 1259 (21 Şubat 1843).

⁵³ Halaçoğlu, Yusuf, *XVIII. Yü'da Osmanlı İmparatorluğu'nun İskan Siyaseti*, s.8; Orhonlu, Cengiz, *a.g.e.*,114-115.

⁵⁴ Bulduk, Üçler, "İdari ve Sosyal Açından Karakeçili Aşiretleri ve Yerleşmeleri", <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/18/27/160.pdf>,s.45. Su, Kamil,*a.g.e.*, s.152-153'e göre bu iskan mahalleri:Çukurtarla, Erdel, Kurtluca, Develer, Küpeli, Giresun Kazası, Çevikçe, Mastavra, Fındıklı, Cinge,Kepsut-Boyacak iskanı'dır.

⁵⁵ *Karakeçili Risalesi*, s.4.

⁵⁶ Karakeçili Risalesi, s.7-14 'deki h.1264(1848/49), h.1285(1869), h.1273(1856/7) tarihli buyrultu suretleri; Bulduk, Üçler, *a.g.m.*, s.46.

defterde Edremit'te yerleşik bulunan Karakeçilileri, 1863'de artık göremiyoruz. Ancak Balıkesir'in diğer kısımlarındaki Karakeçililerin bir bölümünün, varlığını sürdürdüğünü de ifade etmeliyiz.

Yörükler

Osmanlı devrinde, konar-göçer gruplardan Kızılırmak'ın batısında yaşayanlar için genellikle Yörük; Kızılıрмаğın doğusu ve güneyinde kalanlar için ise yaygın olarak Türkmen ismi kullanılmaktaydı⁵⁷. Bununla birlikte Yörük ve Türkmen tabirleri birbirinin yerine de kullanılmıştır. Bu sebeple her ikisini de aynı manaya gelen tabirler olarak anlamak gerekmektedir⁵⁸.

Yörükler, Anadolu'da buldukları yer ve ekonomik uğraşlarına göre Aydın, Kastamonu, Ellici, Yüncü, Darıcı gibi adlar alıyorlardı. Aydın, Honaz, Nif, Çeşme ve Bozdoğan havalisinde bulunan Karacakoyunlu Yörükleri has reayası idiler. Bunların büyük bir kolu Mentеше civarında idi. Bolu, Konrapa, Akyazı, Taraklı, Borlu, Yenice, Viranşehir, Tefen (Tefenni), Ulus ve Karadeniz Ereğlisi havalisindeki Bolu Yörükleri, Bolu sancakbeyinin hassı içinde idi. Bursa'daki Emir Sultan vakfının reayası olan Söğüt Yörükleri ise Balıkesir, Karacadağ, Güzelhisar, Çandar, Manyas, Biga, Tire, Gönen ve İnegöl'e kadar yayılmışlardı⁵⁹.

Karakeçiler

XVI. yüzyılda bu isimle anılan Urfa ve Ankara civarında yaşayan iki önemli oymak bulunmaktaydı. XVI. Yüzyılın ikinci yarısında Teke (Antalya) yöresinde de bu isimle anılan bir oymağa rastlanmaktaydı⁶⁰. Ankara çevresindeki Karakeçililerden bir kol Eskişehir yöresine göç etmiş, buralarda yurt tutmuş, bu koldan bazı obalar ise Balıkesir yöresine gelip yerleşmişlerdir⁶¹. Karakeçililerin muhtelif bölgelerde yaşayan grupları, bulunduğu yörenin ve komşularının

⁵⁷ Sümer, Faruk, "Anadolu, Suriye ve Irak'ta yaşayan Türk Aşiretlerine Umumî Bir Bakış", *İktisat Fakültesi Mecmuası*, I/14, s.509-522;Gökbilgin, Tayyip, *Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlâd-ı Fatihan*, İstanbul 1957, s.1-9; Gündüz, Tufan, *a.g.e.*, 17-20, 39-42.

⁵⁸ Çetintürk, Selâhattin, "Osmanlı İmparatorluğunda Yörük Sınıfı ve Hukukî Statüleri", *Dil Tarih Coğrafya Fakültesi* <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1040/12554.pdf>s.112; Sümer, Faruk, "XVI. Asırda Anadolu, Suriye ve Irak'ta Yaşayan Türk Aşiretlerine Umumî Bir Bakış", *İktisat Fakültesi Mecmuası*, XI, 1952, s.518; Çabuk, Vahit, "Yörük", *İslâm Ansiklopedisi*, XIII, M.E.B yay., s.430; Gökbilgin, Tayyip, *Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlâd-ı Fatihan*, Osman Yalçın Matbaası, İstanbul, 1957, s.1-9.

⁵⁹ Gündüz, Tufan, *a.g.e.*, s.39.

⁶⁰ Ahmet Refik, *Anadolu'da Türk Aşiretleri*, İstanbul: Enderun Kitabevi, 1989, s.11.

⁶¹ Sümer, Faruk, "Karakeçili", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 24, İstanbul, 2001, s.427; Karakeçili Yörük grubunun Taşköprü Kazâsı (Kastamonu), Siird Sancağı, Diyarbekir, Siverek Sancağı (Diyarbakir Eyâleti), Balıkesri Kazâsı (Karesi Sancağı), Birecik Kazâsı (Rakka Eyâleti), Ankara, Haymana, Kütahya, Mardin, Rakka Sancakları, Hân Barçın Kazası (Karahisar-ı Sahib Sancağı), Gördös Kazâsı (Saruhan Sancağı), Aydın, Sirke Kazâsı (Kütahya Sancağı), Kırşehir Sancağı, Bandırma Kazâsı (Karesi Sancağı) gibi yerleşim birimlerinde bulunduğu dair bakınız Türkay, Cevdet, *Başbakanlık Arşivi Belgeleri'ne Göre Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak, Aşiret ve Cemaatlar*, İstanbul: İşaret Yay., 2005, s.92.

etkileri ile karakterlerinde bir miktar farklılıklara sahip olmalarına rağmen, ortak mayadan kaynaklanan pek çok benzer hususiyeti de bünyelerinde muhafaza etmektedirler.

Karakeçililer, Osmanoğulları'nın mensup olduğu 24 Oğuz boyuna mensup olma bilinci ve kıvancı içerisindedir. Anadolu'ya geliş süreciyle birlikte kaderlerinin beraber çizildiğini de ileri sürmektedirler⁶².

Bazı çalışmalarda Kıldonlu⁶³ adının Karakeçili cemaatine verilen bir isim olduğu ifade edilmiştir⁶⁴. Bu bilgiye kaynak olarak Kamil Su'nun, *Balıkesir ve Çevresinde Yürük ve Türkmenler*⁶⁵ adlı eserinin 40.'cı sayfası gösterilmiştir. Ancak sözü edilen eserin 39-42'inci sayfalarında sadece "Karakeçili ve Söğüd perakendesi" hakkında bilgi bulunmaktadır. Bu bilgide "Kara Keçili Risâlesi"⁶⁶ adlı eserden alınmıştır. Ve sadece Kara Keçililer ile ilgili bilgi verilmiştir. Risalede "Kıldonlu"lar ile ilgili herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Zaten Kamil Su da "Kıldonlular"dan bahsederken Balıkesir'de bulunan aşiretler arasında, "Kıldonlu"ları da saymakta, ancak "Kıldonlu" ile "Karakeçili'nin" aynı anlama geldiği yönünde her hangi bir ifadesi bulunmamaktadır⁶⁷.

Aşağıdaki Tablo 1'de, 1237 numaralı Nüfus Defteri (1841/1842) ve BOA.MVL.686/20-1 (1864) numaralı belgeye göre Balıkesir abahanesine yün temin eden 36 adet cemaatin isimleri listelenmiştir. Bu tablodan da anlaşılacağı üzere her iki vesikada da Kıldonlu ve Karakeçili aşireti bir birinden kesinlikle farklı olarak ifade edilmiştir.

⁶²Bulduk, Üçler, "İdari ve Sosyal Açından Karakeçili Aşiretleri ve Yerleşmeleri", <http://dergiler.ankara.edu.tr/18/27/160pdf>, s.43.

⁶³ Bu defterin esas alınarak Balıkesir ve çevresinde yaşayan Kıldonlular ile ilgili olarak bakınız: Şimşir, Nahide, "XIX. Yüzyılda Balıkesir Abahanesine Bağlı Karasi Livasındaki Kıldonlu Aşireti'nin Coğrafik Ve Demografik Özellikleri", 15 -17 Eylül 2014'de düzenlenen XVII. Türk Tarih Kongresi'nde sunulmuş olanbildiri (Baskıda).

⁶⁴ Mutaf, Abdülmecit, *Salnâmelerde Karesi Sancağı (1847 -1922)*, Balıkesir, 1995, s.122'deki Yörükler ile ilgili bilgi salnamelere değil, Kamil Su'nun, a.g.e, eserine göredir. Ancak yukarıda açıklandığı gibi, Kamil Su'da da böyle bir bilgi yoktur. Bu eserler kaynak gösterilerek aynı yanlış Ayhan, Aydın, *Balıkesir ve Çevresinde Yörükler, Çepniler ve Muhacırlar*, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yayını, Balıkesir, 1999, s.92 ve Ayhan, Aydın, *Balıkesir'in Kimliği -1*, Balıkesir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları No:3, Balıkesir, 2011, s.72 eserlerde de tekrarlanmıştır. Zaten salnamelerde böyle bir bilgiye rastlayamadık.

⁶⁵ Fot.li Ay Matbaası, İstanbul, 1938, s.40.

⁶⁶ Tahir Bey Matbaası, 1331.

⁶⁷ Su, Kamil, a.g.e., s. 141,143.

Tablo 1. BOA.NFS.d 1237 (1841/42) ve BOA.MVL.686/20-1'e Göre Balıkesir Abahane'sine Bağlı Aşiretler .			
Cemaat/aşiret adı (1864)⁶⁸	Aşiret/Cemaat adı(1841/1842)⁶⁹	Cemaat/aşiret adı(1864)	Aşiret/Cemaat adı(1841/1842)
Akçakoyunlu Cemaati	Akçakoyunlu	Keserler Cemaati	Köseler cemaatinden Sepetçi obası
Aşiret-i merkümeden (Karakeçili) Turfallu Cemaati	Bozanlı	Kıldonlu Aşireti	Kubaş
Aşiret-i merkümeden (Karakeçili) Akçainli Cemaati	Bozoğlu	Kirlikubaş Aşireti	Kubaşkaramusaoglu
Aşiret-i merkümeden (Karakeçili) Hacı Halil Cemaati	Bozviran	Köseler	Kubaşcanbalı
Aşiret-i merkümeden (Karakeçili)Hacı Hasan Cemaati	Burnar	Kubaşcanbalı Cemaati	Kubaşhacıhasan
Aşiret-i Merkümeden (Karakeçili) Hayyam Kethüda Cemaati	Caferler	Kubaşkahraman Cemaati	Kubaşkahramanoğlu
Aşiret-i merkümeden (Karakeçili) Özbeklü Cemaati	Davulcu	Kubaşkaramusalı Cemaati	Minhak
Aşiret-i merkümeden (Karakeçili) Poyrazlı Cemaati	Deliler	Perakende	Ortapareperakendesı
Aşiret-i merkümeden (Karakeçili) Sazlı Cemaati	Elmaçukuru	Elmaçukuru (Karakeçili)Cemaati	Poyrazlı
Aşiret-i merkümeden (Karakeçili) Toluzlu Cemaati	Halimeler	Selimler Cemaati	Selimler
Başmıkızdı Cemaati	İncikli	Sultan Cemaati	Sultan
Çetmi Aşireti	Kağan	Söğüdü Cemaati	Söğüdü
Çukurlar Cemaati	Karakeçili	Tahtacı Aşireti	Süleymanlar
Davulcu Cemaati	Karakocalı	Yağcı Bedir Aşireti	Turfallı
Hardal Aşireti	Kaşıkçı	Yağcı Bedir Kepsud Cemaati	Veliler
Kağan Aşireti	Keserler	Yağcı Bedir Sındırgı Cemaati	Yağcıbedirli
Karakeçilü Aşiretinden Veliler Cemaati	Kıldonlu	Yüncü Cemaati	Yüncü
Karakeçilü Aşiretinden Karabakılı Cemaati	Kirlikubaş	Zahidler Cemaati	Zahidler
Karakeçilü cemaati	Köseler		

1841/1842 senesinde Balıkesir abahanesine bağlı toplam 36 cemaat adı verilmiştir. Bunlar; Akçakoyunlu, Bozanlı, Bozoğlu, Bozviran, Burnar, Caferler, Davulcu, Deliler, Elmaçukuru, Halimeler, İncikli, Kağan, Karakeçili, Karakocalı,

⁶⁸BOA. MVL, 686/20-1, 8 Cemazie'l-evvel sene 1281 (9 Ekim 1864) tarihli nüfus ve vergi esaslı liste.

⁶⁹BOA.NFS.d. 1237, bn2-188a.

Kaşıkcı, Keserler, Kıldonlu, Kirlikubaş, Kösel, Kubaş, Kubaşkaramusaoğlu, Kubaşcanbalı, Kubaşhacıhasan, Kubaşkahramanoğlu, Minhak, Ortapare perakendesi, Poyrazlı, Selimler, Sultan, Söğüdü, Süleymanlar, Turfallı, Veliler, Yağcıbedirli, Yüncü ve Zahidler cemaatleridir⁷⁰.

9 Ekim 1864 tarihli vesikâda Balıkesir abahanesine bağlı toplam 36 cemaat ismi sayılmıştır. Bunlar; Kıldonlu aşireti, Çetmi Aşireti, Hardal Aşireti, Kağan Aşireti, Tahtacı aşireti, Yağcı Bedir Aşireti (Kepsut ve Sındırgı Cemaatleri), Kirlikubaş Aşireti (Kubaşkaramusalı, Kubaşcanbalı, Kubaşkahraman Cemaatleri), Karakeçilü Aşireti (1.Veliler, 2.Karabakılı, 3.Elma Çukuru, 4.Turfallı, 5.Hacı Hasan, 6.Hacı Halil, 7.Özbeklü, 8.Sazlu⁷¹, 9.Akçainli, 10.Hayyam Kethüda, 11.Poyrazlı, 12.Tolazlı Cemaatleri⁷²), Çukurlar Cemaati, Akçakoyunlu Cemaati, Zahidler Cemaati, Keserler Cemaati, Yüncü Cemaati, Selimler Cemaati, Söğüdü Cemaati, Başımkızdı Cemaati, Davulcu Cemaati, Kösel Cemaati ve Perakende Cemaatleridir⁷³.

Karakeçi (Karakeçili, Karakeçilü) aşiretinin Türkmân Yörükân tâifesinden olup, Taşköprü Kazâsı (Kastamonî), Siird Sancağı, Adana, Diyarbekir, Siverek Sancağı (Diyarbekir Eyâleti), Balıkesri Kazâsı (Karesi Sancağı), Birecik Kazâsı (Rakka Eyâleti), Ankara, Haymana, Gördös Kazâsı (Saruhan Sancağı), Kütahya, Mardîn, Rakka Sancakları, Hân Barçın Kazâsı (Karahisâr-ı Sahib Sancağı), Aydın, Sirke Kazâsı (Kütahya Sancağı), Kırşehir Sancağı, Bandırma Kazâsı (Karesi Sancağı) gibi yerleşim birimlerinde yaşadığı ifade edilmiştir⁷⁴. Yine aynı eserde Yörükân tâifesinden Karasi ve Hudâvendigâr sancaklarında bulunan Kıldonlu Cemâatından söz edilmektedir⁷⁵. Karakeçi, Karakeçili (Karakeçilü, Karakeçilü perâkendes, Karakicili, Karakicilü, Türkmân-ı Karakeçi), Karakiçü cemâat adıyla anılan Türkmân Yörükânı tâifesinden olup, Adana, Diyarbekir, Siverek, Eskişehir Kazâsı (Sultanönü Sancağı), Taşköprü Kazâsı(Kastamonî Sancağı), Siird Sancağı (Diyarbekir Eyâleti), Birecik, Ankara, Kütahya, Ruha (Urfa), Rakka, Saruhan, Aydın, Kırşehir Sancakları, Balıkesri Kazâsı (Karasi Sancağı), Haymana Kazası (Ankara Sancağı), Gördös Kazâsı (Saruhan Sancağı), Trablus-u Şam civarı, Mardîn Kazâsı (Diyarbekir Eyâleti), Eşme ve Kula Kazâları (Kütahya Sancağı), Bursa Kazâsı (Hudâvendigâr Sancağı), Adala Ovası

⁷⁰ BOA.NFS.d. 1237, bn2-188a.

⁷¹ Sazlu cemaati bazı kaynaklarda Şazlu diye okunmuştur. Kamil,Su, *a.g.e.*, s.40 gibi buna mukabil Say, Yağmur,"Karakeçili Aşireti ve Eskişehir'e iskânı ile Kuyucak Karyesindeki Özbekli Cemaati" , *Turkish Studies, International Periodical For the Languages Literature and History of Turkish or Turkic*,Volume 4/3 Spring 2009, s.1921'de Şazlı s. 1938'de Karakeçili aşiretinden oluşturulan Ertuğrul Süvari alayına asker veren cemaatleri sayarken vesikaya atfen "Şazlı" şeklinde yazmıştır. Esasen yukarıdaki listeye esas BOA.MVL, 686/20-1'de de "Şazlı" olarak "sin" harfiyle yazılmıştır.

⁷² Çay, Abdülhaluk, "Ertuğrul Gazi, Karakeçililer ve Söğüt Bayramı", III. *Osmanlı Sempozyumu*, Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Söğüt Şenliği Vakfı Yay. No:4, Ankara,1989, s.7 Bu çalışmada saha araştırması esnasında "Karakeçililer 12 kalemdir" yani 12 aşirettir, bilgisi not edilmiştir.

⁷³ BOA.MVL.686/20 Rumi 27 Eylül 1280/Milâdi 9 Ekim 1864 tarihli Defter.

⁷⁴Türkey, Cevdet, *a.g.e.*,s.92.

⁷⁵ Türkey, Cevdet, *a.g.e.*,s.441.

(Saruhan Sancağında), Sirke Kazâsı (Kütahya Sancağında), Alaşehir Kazâsı (Aydın Sancağı) gibi yerler yerleşim yeri olarak kayıtlıdır⁷⁶.

1453-1650 yılları arasında Kara Keçili Aşireti Mardin Sancağında⁷⁷, Kara Keçilü Yörükleri, Sivas Sancağı, Ankara Sancağı, Mardin Sancağı, Kırşehir Sancağı, Sivas Sancağı, Menteşe Sancağı, Adana Sancağı, Çorum Sancağı, Konya Sancağı, Teke Sancağı, Aydın Sancağı, Bozok Sancağı ve Kütahya Sancağı'nda⁷⁸ bulunmakla birlikte, Balıkesir ve Kıldonlu aşireti/cemaati ile ilgili bilgi bulunmamaktadır.

Yusuf Halaçoğlu XVI. Yüzyılın sonlarında, Karesi Sancağı Ayazmend⁷⁹ nahiyesinde Kayı boyuna bağlı Keçilü Yörükleri cemaatinden Keçilü taifesinden 29 Hanelik bir Yörük grubunun varlığına işaret etmiştir⁸⁰.

Tablo 2. 1573'te Ayazmend Keçilü Yörükleri.							
Cemaat adı	Taife	Grup	Boy	Yurdu	Hane	Mücerred	Kaynak
Keçilü Yörükleri	Keçilü Yörükleri	-	Kayı	-	29	0	TTD,nr.152, vr.179a.

Eskişehir yöresindeki Karakeçililerden pek çok oba XIX. Yüzyılda Balıkesir civarına göçmüş, merkez ilçe ile İvrindi ve Balya ilçelerinde yurt tutmuşlardır. Özellikle bu Karakeçililer karakteristik hendesi motiflerin hâkim olduğu ve çok beğenilip çok talep gören karakeçili halılarını dokumaktadır⁸¹.

Sultan Murad vakfı olan Yörük grupları arasında Söğüt ve Söğüt perakendesi Karakeçili aşiretinden Hacı Bayram obası şeklinde 1084 (1673) tarihli kayıta geçmektedir⁸². II. Abdülhamit devrinden beri, Karakeçililer Kayı boyunun bir parçası olarak kendilerini kabul ettirmişlerdir. Söğüt'te her yıl düzenlenen ritüelleri de bunu ispat etmektedir. Söğütlü cemaati diye anılan bu topluluklar daha sonra Saruhan'ın mukataa Yörükleri içine alınmıştır. Ayrıca bunlara, Edremit⁸³, Ezine Kızılcatuzla, Kemer (Burhaniye), Balya kazaları da

⁷⁶ Türkay, Cevdet, *a.g.e.*,s.408.

⁷⁷ Halaçoğlu, Yusuf, *Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)*, T.T.K Yay., Ankara, 2009, s.12, 116,887, 958,1044,1122,1228, 1166, 1395,1617,2118, 2439.

⁷⁸ Halaçoğlu, Yusuf, *a.g.e.*, s.XXXIII, XLI, 1221-1229.

⁷⁹ Bu civar Yörüklerinin Kızılcatuzla'nın tuzunu taşınması ile ilgili olarak bakınız Akgündüz, Ahmed, *Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri*, I, İstanbul, 1990, s.623.

⁸⁰Bu bilgi TKA, TD, nr.152,vr.305b sene evahir-i M 981 (Mayıs 1573) kayıta istinaden verilmiştir. Halaçoğlu, Yusuf, *Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)*, III, TTK yay, Ankara 2009, s.1393 ; Sevim, Sezai,"XVI. Yüzyılda Karasi Sancağı (Tahrir Defterlerine Göre)", Ankara:Basılmamış Doktora Tezi, 1993, s.201,203.

⁸¹ Sümer, Faruk, *a.g.mad.*, s.428.

⁸² Su, Kâmil, *a.g.e.*,s.39 - 42.

⁸³ Edremit'teki Muradiye külliyesine bağlı vakıf cemaatlerinden biri olarak Söğüt Yörükleri hakkında detaylı bilgi için bakınız Sevim, Sezai, "Bursa'daki Muradiye Külliyesinin Balıkesir'deki Vakıfları", *Sultan II. Murad ve Dönemi*,Bursa:Bursa Osmangazi Belediyesi Yay., 2015, s.361-363;

ilâve edilmelidir⁸⁴. Karakeçili Yörük grubu Balıkesir merkez, Ayazmend (Altınova), Bigadiç, Edremit, Ilıca-i Bergama, İvrindi, Kepsut ve Sındırgı kazalarında bulunuyordu.

Balıkesir Merkez Kaza'daki Karakeçililer

Tablo III'den de anlaşılacağı üzere Balıkesir merkez köylerinde Karakeçili Yörüklerinin yerleşik bulunduğu köyler, Kirazpınarı⁸⁵, Küskünler? Kuşca, Nallıdükkânyeri?, Yaylacık ve Küçüktarla'dır. Bu köylerden Küskünler? Ve Yaylacık sadece Karakeçili Yörükleri ile meskûn olmasına karşılık, diğer köylerde Karakeçili Yörükleri ile beraber Turfallı, Kubaşkaramusaoğlu, İnciklü, Kıldonlu, Karakocalı, Süleymanlar ve Söğüdü gibi Yörük gruplarından bir veya birkaçı ile beraber iskân edilmişlerdir.

Kirazpınar köyü'nde tahminen 86 Karakeçili, 2 Turfallı cemaatinden toplam 88 kişi ve 21 hane, yaylası iki saat mesafedeki Kılıccı'lardır⁸⁶. Küskünler? Köyü ile ilgili günümüzde herhangi bir bilgiye ulaşamadık, ancak onun yaylası olan Bozen Balıkesir'in merkez köylerinden olup⁸⁷, Karakeçili Yörükleri ile meskûndur. Küskünler'in tahminen 132 kadar bir nüfusu olup, iki saat mesafede Bozen ve Turnacık isimli yaylalarda yaylamaktaydılar⁸⁸. Nallıdükkânyeri? Köyü'nde tahminen 80 kişi ve 21 hane Karakeçili 58 kişi, Turfallı 12 kişi, Kubaşkaramusaoğlu 4 kişi ve İnciklü 6 kişi'den oluşan Yörük grubu bulunuyordu. Köylerine 4 saat mesafede Kuşbudak ve Çiftçideresi yaylalarında yaylıyorlardı⁸⁹.

⁸⁴ Emecen, Feridun, "Batı Anadolu'da Yörükler", *Anadolu'da ve Rumeli'de Yörükler ve Türkmenler Sempozyumu Bildirileri*, Yay. Haz. Tufan Gündüz, Ankara: Yörük Türkmen Vakfı Yay. Nu:3, 2000, s.116.

⁸⁵ Günümüzde Balıkesir'in merkeze 30 km. mesafedeki köylerinden olup, köy web sitesinde karakeçili Yörükleri nce meskûn olduğu yazılıdır.
https://tr.wikipedia.org/wiki/kirazpınar_Altteylül.

⁸⁶ BOA.NFS.d 1237, 13b-14a.

⁸⁷ https://tr.wikipedia.org/wiki/bozen_Altteylül.

⁸⁸ BOA.NFS.d 1237,14a-b.

⁸⁹ BOA.NFS.d 1237, 15b-16b.

Tablo 3. Balıkesir Merkez Kaza'daki Karakeçililer.						
<i>Cemâ'ati</i>	<i>Köy</i>	<i>Kışlağa mes/saat</i>	<i>Yaylak</i>	<i>Nüfus</i>	<i>Hane</i>	<i>Sayfa</i>
<i>Karakeçili</i>	<i>Kirazpınarı</i>	<i>İki</i>	<i>Kılıccılar</i>	43	20	13b,14a
<i>Turfalı</i>	<i>Kirazpınarı</i>	<i>İki</i>	<i>Kılıccılar</i>	1	1	14a
<i>Karakeçili</i>	<i>Küskünler?</i>	<i>İki</i>	<i>Bozen ve Turnacık</i>	66	29	14ab
<i>Karakeçili</i>	<i>Kuşca</i>	<i>Üç</i>	<i>Bahadır</i>	42	20	15a
<i>Turfalı</i>	<i>Kuşca</i>	<i>Üç</i>	<i>Bahadır</i>	4	2	15b
<i>Karakeçili</i>	<i>Nalludükkânyeri?</i>	<i>Dört</i>	<i>Kuşbudak ve Çiftçideresi</i>	29	15	15b
<i>Turfalı</i>	<i>Nalludükkânyeri?</i>	<i>Dört</i>	<i>Kuşbudak ve Çiftçideresi</i>	6	3	15b
<i>Kubaşkaramusaoğlu</i>	<i>Nalludükkânyeri?</i>	<i>Dört</i>	<i>Kuşbudak ve Çiftçideresi</i>	2	2	16a
<i>İncikli</i>	<i>Nalludükkânyeri?</i>	<i>Dört</i>	<i>Kuşbudak ve Çiftçideresi</i>	3	1	16a
<i>Karakeçili</i>	<i>Yaylacık</i>	<i>Üç</i>	<i>Sarıpınar ve Köylücük</i>	38	16	16ab
<i>Kıldonlu</i>	<i>Küçükhtarla</i>	<i>Yarım</i>	<i>Güvem</i>	33	12	17ab
<i>Karakeçili</i>	<i>Küçükhtarla</i>	<i>Yarım</i>	<i>Güvem</i>	24	11	17b
<i>Karakocalı</i>	<i>Küçükhtarla</i>	<i>Yarım</i>	<i>Güvem</i>	3	1	18a
<i>Süleymanlar</i>	<i>Küçükhtarla</i>	<i>Yarım</i>	<i>Güvem</i>	1	1	18a
<i>Söğüdü</i>	<i>Küçükhtarla</i>	<i>Yarım</i>	<i>Güvem</i>	3	1	18a
<i>Kubaşkaramusaoğlu</i>	<i>Küçükhtarla</i>	<i>Yarım</i>	<i>Güvem</i>	5	1	18a
				303	136	

Yaylacık köyü hepsi de Karakeçili tahminen 76 kişi ve 16 haneden müteşekkil olup, üç saat mesafedeki Sarıpınar ve Köylücük yaylalarında yayılıyorlardı⁹⁰. Küçükhtarla köyünde Karakeçili 48 kişi, Kıldonlu 66kişi, Karakocalı 6 kişi, Süleymanlar 2 kişi, Söğüdü 6 kişi, Kubaşkaramusaoğlu 10 kişi tahminen 138 kişilik bir Yörük grubu ve 27 hane olup, yarım saat mesafedeki Güvem yaylasında yayılıyorlardı⁹¹.

XIX. Yüzyılda Nüfus Defterlerindeki Bilgilere Göre Balıkesir'in Merkezindeki Manav (Yerli) ve Yörük Köyleri

Balıkesir merkez ve çevresi ile ilgili Osmanlı arşiv vesikaları XIX. Yüzyılda Balıkesir'e yerleştirilen nüfus ile genellikle yeni yerleşim birimleri kurulduğunu göstermektedir.

⁹⁰ BOA.NFS.d 1237, 16ab.

⁹¹ BOA.NFS.d 1237,17a -18a.

Tablo 4. Yerleşik ve Yörük Köyleri.				
<i>Manav Köyleri</i> ⁹²	<i>Manav Köyleri</i> ⁹³	<i>Manav Köyleri</i> ⁹⁴	<i>Manav Köyleri</i> ⁹⁵	<i>Yörük Köyleri</i> ⁹⁶
<i>Akça</i>	<i>Akça</i>	<i>Halâlca</i>	<i>Halâlca</i>	<i>Ayvacak</i>
<i>Akçakısrak</i>	<i>Akçakısrak</i>	<i>İrvana</i>	<i>İrvana</i>	<i>Bağalanı</i>
<i>Aslıhan</i>	<i>Aslıhan</i>	<i>İskele</i>	<i>İskele</i>	<i>Bigatepesi</i>
<i>Aslıhan tepeciği</i>	<i>Aslıhan Tepeciği</i>	<i>Kabaklı</i>	<i>Kabaklı</i>	<i>Bozalan</i>
<i>At</i>	<i>At</i>	<i>Kalaycılar</i>	<i>Kalaycılar</i>	<i>Çakıllık</i>
<i>Atanos</i>	<i>Atanos</i>	<i>Kamçılı</i>	<i>Kamçılı</i>	<i>Çanacıkdere</i>
<i>Ayşe Bacı</i>	<i>Ayşe Bacı</i>	<i>Karaman</i>	<i>Karaman</i>	<i>Dedeburnu</i>
<i>Bayat</i>	<i>Bayat</i>	<i>Kavaklı</i>	<i>Kavaklı</i>	<i>Dikkonak</i>
<i>Cinge</i>	<i>Bayındır</i>	<i>Kesiroen</i>	<i>Kesiroen</i>	<i>Dikmeler</i>
<i>Çağış</i>	<i>Cinge</i>	<i>Kille</i>	<i>Kille</i>	<i>Güvem</i>
<i>Çandır</i>	<i>Çağış</i>	<i>Köylü</i>	<i>Köylü</i>	<i>İbirler</i>
<i>Çayırhisar</i>	<i>Çandır</i>	<i>Küpeliler</i>	<i>Küpeliler</i>	<i>Kirasınıarı</i>
<i>Çaypınar</i>	<i>Çayırhisar</i>	<i>Mendehore</i>	<i>Mendehore</i>	<i>Köteyli</i>
<i>Çitnehor</i>	<i>Çaypınar</i>	<i>Mestavra</i>	<i>Mestavra</i>	<i>Köyyeri</i>
<i>Çitnehor Tepeciği</i>	<i>Çitnehor</i>	<i>Nergis</i>	<i>Naıblü</i>	<i>Kuşca</i>
<i>Çobanlar</i>	<i>Çitnehor Tepeciği</i>	<i>Okuf</i>	<i>Nergis</i>	<i>Küçükutarla</i>
<i>Çölmekçi</i>	<i>Çobanlar</i>	<i>Ova Bayındır</i>	<i>Okuf</i>	<i>Kürsekışlası</i>
<i>Dağ Bayındır</i>	<i>Çölmekçi</i>	<i>Paşa</i>	<i>Paşa</i>	<i>Küskünler</i>
<i>Eftelle</i>	<i>Dağ Bayındır</i>	<i>Persi</i>	<i>Persi</i>	<i>Nalludükkânyeri ?</i>
<i>Gök</i>	<i>Eftelle</i>	<i>Taş</i>	<i>Taş</i>	<i>Pelidcık</i>
	<i>Gök</i>	<i>Urbut</i>	<i>Urbut</i>	<i>Söğüdü Göße</i>
	<i>Hacı Ömer</i>	<i>Üçpınar</i>	<i>Üçpınar</i>	<i>Taş ve Ağıl</i>
		<i>Yakup</i>	<i>Yakup</i>	<i>Tepesidelik</i>
		<i>Yenice</i>	<i>Yenice</i>	<i>Yalmzcamezar</i>
		<i>Ziyaretli</i>	<i>Ziyaretli</i>	<i>Yassıçayır</i>
				<i>Yaylacık</i>
				<i>Yeşillerköyyeri</i>

Tablodan da görüldüğü üzere 1833 ve 1844 tarihlerindeki nüfus defterlerindeki köyler ile 1840/1841 tarihli defterdeki Balıkesir merkezindeki

⁹² BOA.NFS-d 01260 (1833 tarihli) muhtelif sayfalar.

⁹³ BOA.NFS-d 01269 (1844 tarihli) muhtelif sayfalar.

⁹⁴ BOA.NFS-d 01260 (1833 tarihli) muhtelif sayfalar.

⁹⁵ BOA.NFS-d 01269 (1844 tarihli) muhtelif sayfalar.

⁹⁶ BOA NFS-d 01237(1841/42tarihli) muhtelif sayfalar.

köylerin isimlerinin farklı oluşu, yerli (manav) köyleri ile Yörük köylerinin bir birinden ayrı olduğuna işaret etmektedir. Balıkesir yöresinde Türk boy, oymak ve aşiretlerinden ilk zamanlar yerleşik hayata geçenler “manav”, XIX. Yüzyılda konar-göçer hayatı devam ettirenler “Yörük” olarak isimlendirilmektedir⁹⁷. Başka bir deyişle XIX. Yüzyılda yerleşik hayata geçirilenler için Balıkesir merkezde yeni köyler kurulmuştur.

İvrindi’deki Karakeçililer

İvrindi bölgesinde Karakeçili Yörük grubunun yaşadığı köyler Çiftlikderesi, Kurtluca, Erdel, Minnetler, Çavlu, Örenalanı, Duğla, Çukurtarla, Akçal ve Köyyeri adlı yerleşim birimleridir. Ancak diğer yerleşim birimlerinde olduğu gibi bu köylerde de diğer Yörük gruplarından bir kısmı ile birlikte iskân edilmişlerdir. İvrindi bölgesindeki Karakeçili ağırlıklı köy nüfus tahmini 924 kişi civarındadır.

---

⁹⁷ Şimşir, Nahide, *Balıkesir Şehri ve Tarihi Araştırmaları*, IQ Yay., İstanbul, 2013, s.115.

Tablo 5. İvrindi'deki Karakeçililer.

<i>Cemâ'at</i>	<i>Köy</i>	<i>Kışlağa mes/saat</i>	<i>Yaylak</i>	<i>Nüfus</i>	<i>Hane</i>	<i>Sayıfa</i>
<i>Karakeçili</i>	<i>Çiftlikderesi</i>	<i>Bir</i>	<i>Eğerci, Kuyualanı, Kozcağız</i>	66	24	20ab
<i>Turfalı</i>	<i>Çiftlikderesi</i>	<i>Bir</i>	<i>Eğerci, Kuyualanı, Kozcağız</i>	1	1	20ab
				0	0	
<i>Karakeçili</i>	<i>Kurtluca</i>	<i>Yarım</i>	<i>İsaderesi, Furunalanı</i>	37	17	20b
				0	0	
<i>Karakeçili</i>	<i>Erdel</i>	<i>Yarım</i>	<i>Fındıklanı</i>	52	19	20b
<i>Kıldonlu</i>	<i>Erdel</i>	<i>Yarım</i>	<i>Fındıklanı</i>	3	0	21a
				0	0	
<i>Karakeçili</i>	<i>Minnetler</i>	<i>İki</i>	<i>Kocaalan</i>	37	18	21b
<i>Karakeçili</i>	<i>Çavlu</i>	<i>Bir</i>	<i>Karapınar, Göbelecik?</i>	40	17	22a
<i>Turfalı</i>	<i>Çavlu</i>	<i>Bir</i>	<i>Karapınar, Göbelecik?</i>	20	8	22b
				0	0	
<i>Karakeçili</i>	<i>Örenalanı</i>	<i>Bir</i>	<i>Sofular, Kirazalanı</i>	13	5	22b
<i>Kıldonlu</i>	<i>Örenalanı</i>	<i>Bir</i>	<i>Sofular, Kirazalanı</i>	14	6	23a
<i>Söğüdü</i>	<i>Örenalanı</i>	<i>Bir</i>	<i>Sofular, Kirazalanı</i>	8	2	23a
<i>Akçakoyunlu</i>	<i>Örenalanı</i>	<i>Bir</i>	<i>Sofular, Kirazalanı</i>	4	1	23a
<i>Davulcu</i>	<i>Örenalanı</i>	<i>Bir</i>	<i>Sofular, Kirazalanı</i>	2	1	23a
				0	0	
<i>Karakeçili</i>	<i>Duğla</i>	<i>İki</i>	<i>Küsana?</i>	22	8	23b
<i>Karakeçili</i>	<i>Çukurtarla</i>	<i>İki</i>	<i>Yaylakıranı</i>	26	12	24a
<i>Karakeçili</i>	<i>Akçal</i>	<i>Üç</i>	<i>Akbakayası</i>	28	12	24a
<i>Kubaşkaramusaoğlu</i>	<i>Çukurçayır</i>	<i>Yarım</i>	<i>Kumyolu</i>	19	8	26a
<i>Kıldonlu</i>	<i>Çukurçayır</i>	<i>Yarım</i>	<i>Kumyolu</i>	3	1	26a
<i>Karakeçili</i>	<i>Çukurçayır</i>	<i>Yarım</i>	<i>Kumyolu</i>	1	1	26a
				0	0	
<i>Kubaşcanbalı</i>	<i>Köyyeri</i>	<i>Yarım</i>	<i>Kuyualanı</i>	26	9	26a
<i>Kubaşkaramusaoğlu</i>	<i>Köyyeri</i>	<i>Yarım</i>	<i>Kuyualanı</i>	6	1	26b
<i>Karakeçili</i>	<i>Köyyeri</i>	<i>Yarım</i>	<i>Kuyualanı</i>	4	1	26b
<i>Caferler</i>	<i>Köyyeri</i>	<i>Yarım</i>	<i>Kuyualanı</i>	1	1	26b
<i>Kıldonlu</i>	<i>Fındıklpınar</i>	<i>Yarım</i>	<i>Susuzçayla</i>	20	9	33a
<i>Karakeçili</i>	<i>Fındıklpınar</i>			6	1	33a
<i>Köseler</i>	<i>Fındıklpınar</i>			3	1	33a
<i>Toplam</i>				462	184	

Çiftlikderesi köyü'nde Karakeçili 132 kişi, Turfalı 2 kişi tahminen 134 kişi olup, bir saat mesafedeki Eğerci, Kuyualanı, Kozcağız yaylalarında yaylamakta idiler⁹⁸. Kurtluca köyü'nün tamamı Karakeçili olup, yarım saat mesafedeki İsaderesi ve Furunalanı yaylalarında yaylayıp, tahmini nüfusları 74 kişidir⁹⁹.

⁹⁸ BOA.NFS.d 1237,20ab.

⁹⁹ BOA.NFS.d 1237,20b.

Erdel¹⁰⁰'de Karakeçili 104 kişi, Kıldonlu 6 kişi toplam 19 hane olup, yarım saat mesafedeki Fındıklı yaylasında yaylamakta idiler¹⁰¹. 1841/2'de 110 olan nüfus, 1898'de 37 ve 1905/6'da 107 olması, artıştan çok azalmış bulunması Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu şartlar mukayese edildiğinde şaşırıcı olmasa gerektir. Minnetler sadece Karakeçililer ile meskûn olup, tahminen 74 kişi ve 18 hane olup, iki saat mesafedeki Kocalan'da yaylıyorlardı¹⁰². Çavlu köyü 17 hanede 80 kişi Karakeçili, 8 hanede 40 kişi Turfallı Yörük grubundan olup, tahmini 120 kişiden oluşan karma bir nüfusa sahiptir. Köyün bir saat uzağında Karapınar ve Göbelecik? İsimli yaylası bulunuyordu¹⁰³. Örenalanı köyü Karakeçili, Kıldonlu, Söğüdü, Akçakoyunlu ve Davulcu Yörük gruplarından oluşan karma nüfuslu bir köydür. Köye bir saat mesafede Sofular ve Kirazalanı denilen yaylaları bulunuyordu. Karakeçililer 5 hane, 26 kişi, Kıldonlular 6 hane 28 kişi, Söğüdüler 2 hane 16 kişi, Akçakoyunlular 1 hane, 8 kişi, Davulcu cemaati 1 hane 4 kişi, tahminen toplam 82 kişilik bir nüfusa sahiptir¹⁰⁴. Duğla köyü sadece Karakeçili Yörük grubu ile meskûn olup, 8 hanede tahminen 44 kişi yaşıyor, köye iki saat mesafede Kūsana? İsimli yaylaları bulunuyordu¹⁰⁵. Çukurtarla köyü de sadece karakeçililer ile meskûndur. 12 hanede tahminen 54 kişi olup, köyün iki saat uzağında Yaylakıranı isimli yaylası mevcuttur¹⁰⁶.

Akçal köyünde de yalnızca Karakeçililer meskûn bulunuyor, 12 hanede tahminen 56 kişi mevcuttu. Köyün üç saat uzağında Akbabayakası isimli yaylada yaylıyorlardı¹⁰⁷. Çukurçayır isimli köyün yarım saat mesafede Kumyolu isimli yaylası olup, 8 hane 38 kişi Kubaşkaramusaoğlu, 1 hanede 6 kişi Kıldonlu ve 1 hanede 2 kişi Karakeçili tahminen 46 kişiden oluşan bir nüfusa sahipti¹⁰⁸. Köyüeri isimli köyün yarım saat mesafede Kuyualanı isimli yaylası bulunuyor, köyde 9 hane, 52 kişi Kubaşcanbalı, 1 hane 12 kişi Kubaşkaramusaoğlu, 1 hane, 8 kişi Karakeçili, 1 hane, 4 kişi Caferler olmak üzere 4 farklı Yörük grubu ve tahminen 76 kişi bulunuyordu¹⁰⁹.

Fındıklıpınar köyü'nün yarım saat mesafesinde Susuzyayla isimli yaylası bulunuyordu. Fındıklıpınar Yörük gruplarının karma olarak yaşadığı bir köy olup, 9 hanede 40 kişi Kıldonlu, 1 hanede 12 kişi Karakeçili, 1 hanede 6 kişi

¹⁰⁰ Erdel'in 1898 tarihinde 29 erkek, 18 kadın, 22 hanelik nüfusu bulunuyordu. Şimşir, Nahide, "Osmanlı Döneminde İvrindi Nahiye'sinin Genel Özellikleri", *Osmanlı Araştırmaları (Makaleler I)*, İstanbul: IQ Yay., 2004, s.198. 1905'de ise 56 erkek, 51 kadına karşılık gelen bir nüfusa sahipti. Şimşir, Nahide, *a.g.e.*, s.199.

¹⁰¹ BOA.NFS.d 1237,20a-21b.

¹⁰² BOA.NFS.d 1237,21b.

¹⁰³ BOA.NFS.d 1237, 22a -b.

¹⁰⁴ BOA.NFS.d 1237, 23a.

¹⁰⁵ BOA.NFS.d 1237,23b.

¹⁰⁶ BOA.NFS.d 1237,24a.

¹⁰⁷ BOA.NFS.d 1237, 24a.

¹⁰⁸ BOA.NFS.d 1237, 26a.

¹⁰⁹ BOA.NFS.d 1237,26b.

Köseler Yörük grubuna mensup olmak üzere, toplam tahminen 58 kişi bulunuyordu¹¹⁰. Genel olarak Yörükler için kurulan köyler günümüzde de Balıkesir İvrindi ilçesine bağlı olarak halen mevcuttur. Yaylakların ise çok azı birer yerleşim birimine dönüşmüştür.

Tablo VI, BOA.NFS.d 01308¹¹¹ numaralı defter İvrindi'nin yerleşik nüfusuna aittir. Tablodan da anlaşılacağı üzere Yörükler için yeni kurulan köy ve yaylak isimleri hiçbir şekilde eskiden beri yerleşik olanlar ile benzeşmemektedir. Yani 1841/1842 yılında İvrindi'de de Yörükler ve Yerleşikler ayrı ayrı köylerde yaşamaktadırlar.

<i>Köy adı</i> ¹¹²	<i>Köy adı</i>
<i>Yağlılar</i>	<i>Kımk</i>
<i>Gömeniç</i>	<i>Kaşal</i>
<i>Korucu</i>	<i>İvrindi</i>
<i>Çarkacı</i>	<i>Yenice-i Kebir</i>
<i>Osman</i>	<i>Ayaklu</i>
<i>Ergama</i>	<i>Sarıbeyler</i>
<i>Geçmiş</i>	<i>Börklü</i>
<i>Kayapa</i>	<i>Bozvıran</i>
<i>Yenice-i sağır</i>	<i>Dedeler</i>
<i>Malluca</i>	<i>Giresun</i>
<i>Kışlak</i>	

Edremit'teki Karakeçililer

Balıkesir'de Edremit Karakeçili Yörük grubunun en az bulunduğu yerdir.

Cemâ'at	Köy	Kışlağa mes/saat	Yaylak	Nüfus	Hane	Sayfa
Kirlikubaş	Kızılçukur	İki	Kabaklıgediği	5	4	69a
Karakeçili	Kızılçukur	İki	Kabaklıgediği	1	1	69a

Edremit'te Kızılçukur köyü'nün iki saat mesafede Kabaklıgediği adlı yaylası bulunuyordu. Burası karma nüfuslu bir köy olup, 4 hanede, 10 kişi Kirlikubaş ve 1 hanede 4 kişi Karakeçili Yörük grubuna mensup olup, tahmini 14 kişiden oluşan küçük bir yerleşim birimi idi¹¹³.

Edremit 'teki kıldonlu cemaatinin yaşadığı köyler İsaogluderesi, Kazlıca, Manastır, Dolası, Aşağıoba, Paşadağı, Örencik, Kızılçukur, Karamuradkışlası,

¹¹⁰ BOA.NFS.d 1237, 33a.

¹¹¹ BOA.NFS.d 01308, 2-91.

¹¹² BOA.NFS.d 01308, 2-91.

¹¹³ BOA.NFS.d 1237, 69a.

Kavurmacıarobası, Salavatderesi, Ortaoba, Arıtışı, Karahisar ve Örencik köylerdir. Bu köylerin tamamı sadece Yörük köyleri olduğu aşağıda Manav nüfus sayımını gösteren NFS.d 01299 ve Yörük nüfus sayımını gösteren NFS.d 01237 numaralı defterlere göre hazırlanan tablodan da anlaşılmaktadır. Karasi sancağının diğer yerlerinde olduğu gibi, Edremit'te de 1841/42'de sadece Yörükler için köyler kurulmuştur. Bu köylerin özelliği sadece tek bir cemaate mahsus olmamasıdır. Bu Yörük köyleri en az iki ya da daha fazla cemaatten müteşekkildir. Ancak tek bir cemaatin bulunduğu istisnâî durumlarda olabilmektedir. Sözelimi Tuğluderesi köyünde sadece Kirlikubaş cemaati bulunmakta olup köye iki saat mesafede Yelligediği yaylasında yaylamaktadırlar¹¹⁴. İsaogluderesi¹¹⁵, Kazlıca¹¹⁶, Dolası¹¹⁷, Karamuradkışlası¹¹⁸ ve Kavurmacıarobası¹¹⁹ köylerinde Kirlikubaş ve Kıldonlu cemaatleri mevcut olup, yaylakları kışlaklarına bir saat ile ikibuçuk saat arasında değişmekte olup sırasıyla Kumlucaadaalanı, Kozcafer, Sariağıl, Tuztaşı ve İkizoluk'tur. Arıkışlası köyünde Kirlikubaş ve Söğüdü cemaatleri¹²⁰, Manastır köyünde Kirlikubaş, Kıldonlu ve Söğüdü cemaatleri¹²¹, Aşağıoba köyünde Kirlikubaş, Kaşıkçı perakendesi ve Kıldonlu cemaatleri olup, yaylakları ikibuçuk saat mesafedeki Adaköylü'dür¹²². Paşadağı köyünde Kirlikubaş, Kaşıkçı perakendesi ve Kıldonlu cemaatleri bulunuyor, yaylakları ikibuçuk saat mesafedeki Yellicegediği'dir¹²³. Örencik köyünde Kirlikubaş, İncikli, Burnar ve Kıldonlu cemaatleri olup, yaylakları iki saat mesafedeki Kapukaya'dır¹²⁴. Kızılçukur köyünde Kıldonlu, Kirlikubaş ve Karakeçili cemaatleri bulunup, yaylakları Kabaklıgediği'dir¹²⁵. Salavatderesi köyü Kirlikubaş, Kıldonlu, Karakocalı ve İncikli cemaatlerinden müteşekkil olup, yaylakları yarım saat mesafedeki Düzçam'dır¹²⁶. Ortaoba köyünde Kirlikubaş, Kaşıkçı perakendesi ve Kıldonlu cemaati olup, yaylakları üç saat mesafedeki Delioran'dır¹²⁷. Uçurumobası köyünde Kirlikubaş ve Kubaş perakendesi olup, yaylakları üç saat mesafedeki Pınarlıyatak'tır¹²⁸. Arıtışı köyünde Kirlikubaş, Kıldonlu, Burnar ve Keserler cemaatleri bulunup, yaylakları iki saat mesafedeki Kirazalanı'dır¹²⁹. Karahisar köyünde Kirlikubaş,

---

¹¹⁴ BOA.NFS.d01237, s.70b.

¹¹⁵ BOA.NFS.d01237, s.59a-b.

¹¹⁶ BOA.NFS.d01237, s.60ab - 61a.

¹¹⁷ BOA.NFS.d01237, s.65b.

¹¹⁸ BOA.NFS.d01237, s.69b.

¹¹⁹ BOA.NFS.d01237, s.70a.

¹²⁰ BOA.NFS.d01237, s.61b-63b.

¹²¹ BOA.NFS.d01237, s.65a-b.

¹²² BOA.NFS.d01237, s.66a-b.

¹²³ BOA.NFS.d01237, s.67a-68a.

¹²⁴ BOA.NFS.d01237, s.68b.

¹²⁵ BOA.NFS.d01237, s.69a.

¹²⁶ BOA.NFS.d01237, s.71a-b.

¹²⁷ BOA.NFS.d01237, s.72a-b.

¹²⁸ BOA.NFS.d01237, s.73a.

¹²⁹ BOA.NFS.d01237, s.73a-b.

Söğüdü ve Kıldonlu cemaatleri olup, yaylakları iki saat mesafedeki Çardakalanı idi¹³⁰. Karahisar köyünde Kirlikubaş, Söğüdü ve Kıldonlu cemaatleri olup, yaylakları iki saat mesafedeki Çardakalanıdır¹³¹. Örencik köyünde Söğüdü, Kirlikubaş ve Kıldonlu cemaatleri bulunup, yaylakları ikibuçuk saat mesafedeki Döşekalanı'dır¹³².

Tablo 8. Edremit'teki Yerleşik ve Yörük köyleri.			
<i>Manav Köyleri</i> ¹³³	<i>Manav Köyleri</i> ¹³⁴	<i>Yörük köyleri</i> ¹³⁵	<i>Yayla adı</i> ¹³⁶
<i>Arılar</i>	<i>Kavlaklar</i>	<i>Arıtışı</i>	<i>Adaköylü</i>
<i>Çıkrıkçı</i>	<i>Kırcalar</i>	<i>Aşağıoba</i>	<i>Çardakalanı</i>
<i>Çoruk</i>	<i>Kızıl</i>	<i>Dolası</i>	<i>Delioran?</i>
<i>Dere-i viran</i>	<i>Kızılkçili</i>	<i>İsaoğluderesi</i>	<i>Döşekalanı</i>
<i>Dereli</i>	<i>Narlı</i>	<i>Karahisar</i>	<i>Döşekalanı</i>
<i>Eğmir</i>	<i>Sarnıç</i>	<i>Karamuradkışlası</i>	<i>Düzçam</i>
<i>Ekmeççi</i>	<i>Şabcı-ı kebir</i>	<i>Kavurmacılarobası</i>	<i>İkizoluk</i>
<i>Evçiler</i>	<i>Şabcı-ı sagir</i>	<i>Kazlıca</i>	<i>Kabaklıgeđiđi</i>
<i>Frenk</i>	<i>Şeköiran</i>	<i>Kızılçukur</i>	<i>Kapukaya</i>
<i>Güre</i>	<i>Tahta</i>	<i>Manastr</i>	<i>Kirazalanı</i>
<i>Hacıarslanlar</i>	<i>Temâşalık</i>	<i>Ortaoba</i>	<i>Kozcafer</i>
<i>Havran-ı kebir</i>	<i>Yellüler</i>	<i>Örencik</i>	<i>Kumlucaadaalanı</i>
<i>İbrahimce</i>	<i>Yenice</i>	<i>Örencik</i>	<i>Sarağil</i>
<i>Kadı</i>	<i>Zeytünlü</i>	<i>Paşadağı</i>	<i>Tuztaş</i>
		<i>Salavatderesi</i>	<i>Yellicegeđiđi</i>

Edremit'te de yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere Yerli (manav) köyleri ile sonradan kurulan Yörük köyleri farklıdır.

Ayazmend'teki Karakeçililer

Ayazmend (Altınova) günümüzde Ayvalık'a bağlı ve 12 kilometre mesafede bir yerleşim birimidir. Ayazmend (Altınova) XVI. Yüzyıldan itibaren Karası Sancağı'nın Balıkesir'den sonra ikinci sırada olan bir şehirdir¹³⁷.

Tablo 9. Ayazmend'deki Karakeçililer.						
Cem'at	Köy	Kışlağa mes/saat	Yaylak	Nüfus	Hane	Sayfa
Yağcıbedirli	Kocabük	Bir	Çınarlıalan	17	8	113b

¹³⁰ BOA.NFS.d01237, s.73b-74a.

¹³¹ BOA.NFS.d01237, s.73b-74a.

¹³² BOA.NFS.d01237, s.74b-75a.

¹³³ BOA.NFS.d 01299, s.81b-259a.

¹³⁴ BOA.NFS.d 01299, s.81b-259a.

¹³⁵ BOA.NFS.d01237, s.59a-75a.

¹³⁶BOA.NFS.d01237, s.59a-75a.

¹³⁷ İlgürel, Mücteba, "Balıkesir", DİA, V, İstanbul, 1992, s.13; İnbaşı, Mehmet, "Karesi Sancağı ve İdarecileri (1750 -1800)", Prof.Dr. Mustafa Çetin Varlık Armağanı, İstanbul: KTB Yayınları, 2013, s.256.

Kağan	Kocabük	Bir	Çınarlıalan	8	3	113b
Karakeçili	Kocabük	Bir	Çınarlıalan	3	2	114a

Ayazmend'te Kocabük isimli köy ve bir saat uzağında Çınarlıalan isimli yaylası bulunuyordu. Burası 8 hanede 34 kişi Yağcıbedirli, 3 hanede 16 kişi Kağan ve 2 hanede 6 kişi Karakeçili Yörük grubuna mensup olup, tahminen 56 kişiden müteşekkildi¹³⁸.

Ilıca-i Bergama'da Karakeçililer

Tablo 10. Ilıca-i Bergamada'ki Karakeçililer.						
Cemâ'at	Köy	Kışlağa mes/saat	Yaylak	Nüfus	Hane	Sayfa
Bozanlı	Hisardereçaltı	İkibuçuk	Çalölen?	20	8	133a
Söğüdü	Hisardereçaltı	İkibuçuk	Çalölen?	4	2	133ab
Karakeçili	Hisardereçaltı	İkibuçuk	Çalölen?	2	1	134a

Ilıca-i Bergama'da Hisardereçaltı adlı köyü'n ikibuçuk saat uzağında Çalöl(r)en? İsimli yaylası mevcuttu. Köyde 8 hanede 40 kişi Bozanlı, 2 hanede 8 kişi Söğüdü ve 1 hanede 4 kişi Karakeçili Yörük gruplarına mensuptur¹³⁹.

Sındırgı'daki Karakeçililer ile Meskûn Köyler

Tablo 11. Sındırgı'daki Karakeçililer.						
Cemâ'at	Köy	Kışlağa mes/saat	Yaylak	Nüfus	Hane	Sayfa
Bozoğlu	Çamkışlak	Üç	Sindel	42	16	147ab
Karakeçili	Çamkışlak	Üç	Sindel	15	5	147b,148a
Veliler	Çamkışlak	Üç	Sindel	3	2	148a
Bozoğlu	Köpekkaryesi	Yok	Yok	115	35	149ab
Karakeçili	Köpekkaryesi	Yok	Yok	9	3	150b
Poyrazlı	Köpekkaryesi	Yok	Yok	14	3	150b,151a
Yağcı Bedirli	Köpekkaryesi	Yok	Yok	3	1	151a

Sındırgı'da Çamkışlak köyü'nde 16 hanede 84 kişi Bozoğlu Yörük grubundan, 5 hanede 30 kişi Karakeçili ve 2 hanede 6 kişi Veliler Yörük grubuna mensup olup, köye üç saat mesafede Sindel yaylasında yaylıyorlardı. Tahminen 120 kişilik bir nüfusa sahipti¹⁴⁰. Köpekkaryesi'nde 35 hanede 230 kişi Karakeçili, 3 hanede 28 kişi Poyrazlı ve 1 hanede 6 kişi Yağcıbedirli Yörük grubuna mensup olup, yaylakları bulunmuyordu¹⁴¹.

¹³⁸ BOA.NFS.d 1237, 113a- 114b.

¹³⁹ BOA.NFS.d 1237, 133ab -134a.

¹⁴⁰ BOA.NFS.d 1237,147ab -148a.

¹⁴¹ BOA.NFS.d 1237, 148a -151a.

Bigadiç'in Karakeçililer ile Meskûn Köyleri

Tablo 12. Bigadiç'teki Karakeçililer.						
Cemâ'at	Köy	Kışlağa mes/saat	Yaylak	Nüfus	Hane	Sayfa
Yağcı Bedirli	Yumrular	Üç	Çalica	53	21	152a
Karakeçili	Yumrular	Üç	Çalica	6	1	152b

Bigadiç'in Yumrular köyü'nde 21 hanede 106 kişi Yağcıbedirli ve 1 hanede 12 kişi Karakeçili tahminen 118 kişilik karma nüfuslu köyün, üç saat uzağındaki Çalica yaylasında yaylıyorlardı¹⁴².

Kepsut'un Karakeçililer ile Meskûn Köyleri

Tablo 13. Kepsut'taki Karakeçililer.						
Cemâ'at	Köy	Kışlağa mes/saat	Yaylak	Nüfus	Hane	Sayfa
Yağcı Bedirli	Karacakaş?	Beş	Alaçam	35	13	154b
Kağan	Karacakaş?	Beş	Alaçam	15	6	155a
Karakeçili	Karacakaş?	Beş	Alaçam	3	1	155a
Karakeçili	Piyade	Birbuçuk	Dereyayla	31	13	158b
Bozoğlu	Piyade	Birbuçuk	Dereyayla	9	3	159a
Karakeçili	Darıçukuru	İki	Ortaoluk	32	16	159a
Turfalı	Darıçukuru	İki	Ortaoluk	9	4	159b
Veliler	Darıçukuru	İki	Ortaoluk	2	1	159b
Bozoğlu	Darıçukuru	İki	Ortaoluk	3	1	159b
Karakeçili	Küçükkatrançı	Yarım	Karapınar	27	12	160a
Karakeçili	Kayacıklar	İki	Dübekli	21	10	160b
Turfalı	Kayacıklar	İki	Batladığı	32	6	160b
Bozoğlu	Kayacıklar	İki	Batladığı	5	2	161b
Turfalı	Şeyh	Bir	Ahmetölen	27	11	161b
Karakeçili	Şeyh	Bir	Ahmetölen	8	6	162a
Veliler	Şeyh	Bir	Ahmetölen	7	2	162a
Bozoğlu	Şeyh	Bir	Ahmetölen	5	1	162a
Turfalı	Yoğunuluk	Yarım	Balaban	34	13	162b
Karakeçili	Yoğunuluk	Yarım	Balaban	1	1	162b
Bozviran	Yoğunuluk	Yarım	Balaban	1	1	162b
Bozoğlu	Eğridere	Bir	Dübekli	42	17	167b,168a

¹⁴² BOA.NFS.d 1237,152ab.

Deliler	Eğridere	Bir	Dübekli	3	1	168a
Karakeçili	Eğridere	Bir	Dübekli	1	1	168a
Poyrazlı	Büyükkatrançı	Bir	Kepekler	28	14	168a
Deliler	Büyükkatrançı	Bir	Kepekler	10	3	168b
Karakeçili	Büyükkatrançı	Bir	Kepekler	4	2	168b
Turfalı	Büyükkatrançı	Bir	Kepekler	1	1	169a

Kepsut'un Karacakaş? Köyünün beş saat uzağında Alaçam yaylası bulunuyor, köyde 6 hanede 30 kişi Kağan Yörük grubuna, 1 hanede 6 kişi Karakeçili Yörük grubuna mensup olup, tahminen 36 kişiden oluşan bir köydür¹⁴³. Piyade köyünün bir buçuk saat mesafede Dereyayla adlı yaylası bulunuyor, 13 hanede 62 kişi Karakeçili, 3 hanede 18 kişi mevcut olup, tahminen 80 kişiden müteşekkildir¹⁴⁴. Darıçukuru köyünün iki saat mesafesinde Ortaoluk isimli yaylada yaylıyor, 16 hanede 64 kişi Karakeçili, 4 hanede 18 kişi Turfallı ve 1 hanede 4 kişi tahminen 88 kişiden oluşuyordu¹⁴⁵. Kepsut'un sadece Küçükkatrançı köyü Karakeçili Yörük grubundan oluşuyordu. Köyün yarım saat uzağında Karapınar adlı yaylası bulunuyordu. 12 hanede tahminen 54 kişiden müteşekkildi¹⁴⁶. Kayacıklar isimli köyün iki saat uzağında Dübekli adlı yaylada Karakeçililer, yine köye iki saat mesafede Batladığı adlı yaylada da köyde sakin bulunan Turfallı ve Bozoğlu Yörük grupları yaylıyorlardı. Karakeçililer 10 hanede 42 kişi, Turfallılar 6 hanede 64 kişi ve bozoğlular 2 hanede 10 kişi olup, tahminen 116 kişiden oluşuyordu¹⁴⁷. Şeyh isimli köyün bir saat mesafesinde Ahmetölen isimli yaylaları bulunuyor, köy 11 hanede 54 kişi Turfallı, 6 hanede 16 kişi Karakeçili, 2 hanede 14 kişi Veliler ve 1 hanede 10 kişi Bozoğlu Yörük gruplarına mensup olup, toplam tahminen 94 kişiden müteşekkildir¹⁴⁸. Yoğun oluk köyünün yarım saat mesafesinde Balaban adlı yaylası bulunuyor, burada 1 hanede 4 kişi Karakeçili, 13 hanede 68 kişi Turfallı ve 1 hanede 4 kişi Bozvıran Yörük grubuna mensup olup, tahminen 72 kişiden oluşuyordu¹⁴⁹. Eğridere köyünün bir saat uzağında Dübekli adlı yaylaları ile 17 hanede 84 kişi Bozoğlu, 1 hanede 6 kişi Deliler, 1 hanede 4 kişi Karakeçili tahminen 94 kişiden oluşuyordu¹⁵⁰. Büyükkatrançı köyünün bir saat uzağında Kepekler isimli yaylaları ve 14 hanede 56 kişi Poyrazlı, 3 hanede 20 kişi Deliler, 2

¹⁴³ BOA.NFS.d 1237, 155a.

¹⁴⁴ BOA.NFS.d 1237, 158b -159a.

¹⁴⁵ BOA.NFS.d 1237, BOA.NFS.d 1237, 159a b.

¹⁴⁶ BOA.NFS.d 1237, 160a.

¹⁴⁷ BOA.NFS.d 1237, 160 b -161b.

¹⁴⁸ BOA.NFS.d 1237, 162a.

¹⁴⁹ BOA.NFS.d 1237, 162 b.

¹⁵⁰ BOA.NFS.d 1237, 167b -168a.

hanede 8 kişi Karakeçili ve 1 hanede 4 kişi Turfallı tahminen tahminen 88 kişidir¹⁵¹.

Sonuç

BOA.NFS.d 01237 numaralı defterde Balıkesir Abahanesine yün temin eden Yörük grupları arasında Karaekiçili Yörükleri önemli bir yere sahiptir. Karasi bölgesinde Balıkesir, Bigadiç, Sındırgı, Ayazmend, Edremid ve İvrindi' de yukarıda açıklandığı üzere müstakil veya diğer Yörük grupları ile birlikte yaşıyorlardı.

Tablo 14. Balıkesir ve çevresindeki Karakeçililer			
Yerleşim Yeri	Nüfus	Hane	Tahmini Nüfus
Balıkesir	242	111	484
Bigadiç	6	1	12
Sındırgı	24	8	48
Ilıca-i Bergama	2	1	4
Ayazmend	3	2	6
Edremid	1	1	2
İvrindi	332	135	664
Toplam	610	259	1220

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere Karakeçililer en kalabalık grubu % 54 ile İvrindi¹⁵² ve % 40 ile Balıkesir merkezde¹⁵³ yaşıyorlardı. Bunları % 4 ile Sındırgı¹⁵⁴, % 1 ile Bigadiç¹⁵⁵ ve Ayazmend¹⁵⁶ takip ediyordu. Edremid'te¹⁵⁷ sadece tahmini 2 kişi, Ilıca-i Bergama'da¹⁵⁸ da tahmini 4 kişi mevcuttu. Balıkesir merkez, İvrindi, Sındırgı, Bigadiç ve Ayazmend'de BOA.NFS.d 1237 numaralı deftere göre, tahminen 1220 civarında Karakeçili Yörük grubu yerleşik bulunuyordu.

Kaynaklar

Arşiv Kaynakları

BOA NFS-d 01237, s.bn2-199a.

BOA.NFS.d 01304,1 - 123.

¹⁵¹ BOA.NFS.d 1237, 168a -169a.

¹⁵² BOA.NFS.d 1237,29a-33a.

¹⁵³ BOA.NFS.d 1237,13b -17b.

¹⁵⁴ BOA.NFS.d 1237, 147b -150b.

¹⁵⁵ BOA.NFS.d 1237,152ab.

¹⁵⁶ BOA.NFS.d 1237, 114a.

¹⁵⁷ BOA.NFS.d 1237, 269a.

¹⁵⁸ BOA.NFS.d 1237,134a.

BOA.NFS-d 01260 (1833 tarihli) muhtelif sayfalar.

BOA.NFS-d 01269 (1844 tarihli) muhtelif sayfalar.

BOA. MVL, 686/20-1, 8 Cemazie'1-evvel sene 1281 (9 Ekim 1864) tarihli nüfus ve vergi esaslı Defter.

BOA.C.D.H. 229/11424 29 Zilhicce 1257 (12 Ocak 1842) tarihli Ferman.

BOA.Cevdet Askeriye 1038/45585 , 7 Muharrem 1247 (18 Haziran 1831).

BOA.Cevdet Askeriye 124/5539, 21 Muharrem 1259 (21 Şubat 1843).

BOA.Cevdet Askeriye 514/21467, H.29 Cemazielevvel 1244 (M.7 Aralık 1828) ve Cevdet Askeriye,340/14109, 8 Cemazielahir 1245 (5 Aralık 1829).

BOA.Cevdet Askeriye, 178/7736, 15 Rebiülevvel 1246 (3 Eylül 1830).

Araştırma ve İncelemeler

AHMET R., 1989, "*Anadolu'da Türk Aşiretleri*", İstanbul: Enderun Kitabevi.

AKGÜNDÜZ, A., 1990, "*Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, I*", İstanbul.

AYDIN A., "*Balıkesir'de Abacılık ve Abahane*", Balıkesir 2005 Sempzyumu Tebliğler Kitabı, Basım yer ve yıl yok.

AYDIN, A., 2011, "*Balıkesir'in Kimliği -1*" , Balıkesir Belediyesi Yayınları No:3, Balıkesir.

AYHAN, A., 1999, "*Balıkesir ve Çevresinde Yörükler, Çepniler ve Muhacırlar*", Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yayını, Balıkesir.

BALCIOĞLU, T. H., 1943, "*Edremit civarında Türk Aşiretleri*", II.Türk Tarih Kongresi, İstanbul.

BOZKURT, N., "*1844-45 tarihli Temettüat Defterine Göre Kütahya Sancağı Dazkırı Kazası Evciler Köyünün Sosyal ve Ekonomik Yapısı*", [http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt4/sayi19_pdf/2_tarih_uluslararası /bozkurt_nurgul.pdf](http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt4/sayi19_pdf/2_tarih_uluslararası_bozkurt_nurgul.pdf).

BULDUK, Ü., "*İdari ve Sosyal Açından Karakeçili Aşiretleri ve Yerleşmeleri*", <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/18/27/160.pdf>,s.45.

BULDUK, Ü., "*İdari ve Sosyal Açından Karakeçili Aşiretleri ve Yerleşmeleri*", <http://dergiler.ankara.edu.tr/18/27/160pdf>, s.43.

ÇAY, A., 1989, "*Ertuğrul Gazi, Karakeçililer ve Söğüt Bayramı*", III. Osmanlı Sempozyumu, Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Söğüt Şenliği Vakfı Yay. No:4, Ankara.

- ÇETİNTÜRK, S., "Osmanlı İmparatorluğunda Yörük Sınıfı ve Hukukî Statüleri", Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1040/12554.pdf>.
- EMECEN, F., 2000, "Batı Anadolu'da Yörükler", Anadolu'da ve Rumeli'de Yörükler ve Türkmenler Sempozyumu Bildirileri, Yay.haz. Tufan Gündüz, Ankara: Yörük Türkmen Vakfı Yay. Nu:3, 2000, s.116.
- GEÇER, A., 2012, "Temettüat Defterlerine Göre Mut'un Sosyal-Ekonomik ve Demografik Yapısı (1844-45)", Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 7/4, 2012, http://www.turkishstudies.net/Makaleler/37168820_GecerAhmet_S-1749-1777.pdf .
- GÖKBİLGİN, T., 1957, "Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlâd-ı Fatihan", İstanbul.
- GÖKÇEN, İ., 1946, "16. ve 17. Asır Sicillerine Göre Saruhan'da Yörük ve Türkmenler", İstanbul.
- GÖKMEN, E., 2010, "XIX. Yüzyıl Ortalarında Alaşehirde Tarım ve Hayvancılık", Gazi Akademik Bakış, III/6, Yaz.
- GÜLCİHAN A., 2015, "Sözlü Kaynakların Işığında Balıkesir Yöresinde Keçe" Balıkesir, (Basılmamış lisans tezi).
- GÜNAY, S., 1999, "XIX. Yüzyılda Osmanlı Devleti Mülkî Yapısında Aşiretler", Osmanlı, IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999.
- GÜNDÜZ, T., 1997, "Anadolu'da Türkmen Aşiretleri "Bozulus Türkmenleri 1540 - 1640"", Ankara.
- HALAÇOĞLU, Y., 2009, "Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)", III, TTK yay, Ankara.
- HALAÇOĞLU, Y., 1988, "XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi", TTK Yayınevi, Ankara. https://tr.wikipedia.org/wiki/bozen_Altteylül.
- İLGÜREL, M., 1992, "Balıkesir", DİA, V, İstanbul.
- İNALCIK, H., 2008, "Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar", İş Bankası Yayınları, İstanbul.
- İNALCIK, H., 2000, "Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi", C.I. 1300 -1600, İstanbul: Eren Yay., s.71
- İNBAŞI, M., 2013, "Karasi Sancağı ve İdarecileri (1750 -1800)", Prof. Dr. Mustafa Çetin Varlık Armağanı, İstanbul: KTB Yayınları, s.256.
- KARPAT, K.H., 2010, "Osmanlı Nüfusu 1830 -1914", Timaş Yayınları, İstanbul.

- KARPAT, K. H., 2010, “Osmanlı’dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler”, Timaş Yayınları, İstanbul.
- KOÇU, R. E., 1967, “Türk Giyim, Kuşam ve Süslenme Sözlüğü”, Ankara.
- KÜTÜKOĞLU, M. S., 1981, “Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye Kıyâfeti ve Malzemesinin Temini Meselesi”, Doğumunun 100. Yılında Atatürk’e Armağan, İstanbul.
- KÜTÜKOĞLU, M. S., 1983, “Osmanlılarda Narh Müessesesi ve 1640 Tarihli Narh Defteri”, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- MUTAF, A., 1995, “Salnâmelerde Karasi Sancağı (1847 -1922)”, Balıkesir.
- ORHONLU, C., ---- “Osmanlı İmparatorluğu’nda Aşiretlerin İskânı,” Eren Yayıncılık İstanbul.
- ÖZBAY, R. D., 2005, “Tanzimat Sonrasında Akdağ Kazası’nda Afşar Türkmenlerinin İskânı (1256 / 1840), “, XIV. Türk Tarih Kongresi Ankara:9-13 Eylül 2002 , Kongreye Sunulan Bildiriler , II/1, Ankara, s.453.
- ÖZTEL, M., “Tanzimat Dönemi ve Sonrasında İstanbul Et Piyasasını Düzenlemek İçin Alınan Tedbirler”.
<http://www.kirklareli.edu.tr/download//by-files/53744098.html>.
- PAKALIN, M. Z., 1983, “Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, I”, M.E.B.Yay., I, İstanbul.
- SAY, Y., 2009, “Karakeçili Aşireti ve Eskişehir’e İskânı ile Kuyucak Karyesindeki Özbekli Cemaati” , Turkish Studies, International Periodical For the Languages Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 4/3 Spring.
- SAYDAM, A., 1999, “Reformlar ve Engeller: Tanzimat Döneminde Aşiretlerin Yol Açtıkları Asayiş Problemleri”, Osmanlı, IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, s.186.
- SAYDAM, A., 2000, “XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Aşiretlerin İskânına Dair Gözlemler”, Anadolu’da ve Rumeli’de Yörükler ve Türkmenler Sempozyumu Bildirileri, Tarsus.
- SERTOĞLU, M., 1986, “Osmanlı Tarih Lûgatı, Enderun Kitabevi”, İstanbul.
- SEVİM, S., 1993, “XVI. Yüzyılda Karasi Sancağı (Tahrir Defterlerine Göre)”, Ankara: Basılmamış Doktora Tezi.
- SEVİM, S., 2015, “Bursa’daki Muradiye Külliyesinin Balıkesir’deki Vakıfları”, Sultan II. Murad ve Dönemi, Bursa:Bursa Osmangazi Belediyesi Yay. s.361-363;
- SU, K., 1938, “Balıkesir Civarında Yörük ve Türkmenler”, Balıkesir Halkevi Yayınlarından Sayı: 20, Resimli Ay Matbaası, İstanbul.

- SÜMER, F., “Anadolu, Suriye ve Irak’ta yaşayan Türk Aşiretlerine Umumî Bir Bakış”, İktisat Fakültesi Mecmuası, I/14, s.509-522.
- SÜMER, F., 2001, “Karakeçili”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. 24, İstanbul.
- TÜRKAY, C., 2005, “Başbakanlık Arşivi Belgeleri’ne Göre Osmanlı İmparatorluğu’nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler”, İstanbul: İşaret Yay.
- SÜMER, F., 1952, “XVI. Asırda Anadolu, Suriye ve Irak’ta Yaşayan Türk Aşiretlerine Umumî Bir Bakış”, İktisat Fakültesi Mecmuası, XI.
- ÇABUK, V.,1957, “Yörük”, İslâm Ansiklopedisi, XIII, M.E.B yay..Yayın yer ve yılı yok. Gökbilgin, Tayyip, Rumeli’de Yörükler, Tatarlar ve Evlad-ı Fatihan, Osman Yalçın Matbaası, İstanbul, s.1-9.
- ŞAHİN, İ., 1999, “Göçebeler”, Osmanlı, IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.
- ŞİMŞİR, N., 2004, “Osmanlı Araştırmaları (Makaler I)”, İstanbul: IQ Yay.
- ŞİMŞİR, N., 2014, “XIX. Yüzyılda Balıkesir Abahanesine Bağlı Karasi Livasındaki Kıldonlu Aşireti’nin Coğrafik Ve Demografik Özellikleri”, 15 -17 Eylül 2014’de düzenlenen XVII. Türk Tarih Kongresi’nde sunulmuş olan bildiri (Baskıda).
- ŞİMŞİR, N., 2013, “Balıkesir Şehri ve Tarihi Araştırmaları”, IQ Yay., İstanbul.
- ULUDAĞ, S., 1988, “Abâ”, Diyanet İslâm Ansiklopedisi, I, İstanbul.
- ÜNLÜYOL, A., 1999, “XVIII.Yüzyılda Balıkesir’de Kullanılan Giyim Malzemeleri”, I. Balıkesir Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Balıkesir, s.357.
- YALÇIN, A., “Temettüat Defterlerine Göre 19. Yüzyıl Ortalarında Silifke Kazası’nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı”.
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/1272/14643.pdf>.